

הדר"ג	מוצ"ש	בעלזא	ה"ת
7:04	8:20	8:35	8:57
7:20	8:22	8:32	8:54
7:12	8:23	8:35	8:57
7:20	8:22	8:32	8:54
7:03	8:21	8:34	8:56
7:21	8:21	8:33	8:55
7:15	8:22	8:35	8:57

דברי תורה לפרשת השבוע

הילולא
דעירקיא

אורחות
חיים

סיפור על
הפרישה

אמרי קודש
בעהזא

פנינים
קדים

כד) והם שמעו הכל מפי הגבורה, להם אכן יש שכר מצוה גם בהאי עלמא. ולפי זה, למאן דאמר שפנחס כבר נתכהן מאז (זבחים קא:), היה גם הוא בכלל הכהנים הניגשים אל ה'; ואם כן גם לו מגיע השכר בזה העולם. וזהו שאמר: "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" דייקא, ואם כן "בדין הוא שיטול שכרו" בהאי עלמא. ועוד נראה לפרש, כי ידוע ד"שכר מצוה - מצוה" (אבות ד, ב), כלומר, הצדיק שעובד את ה' בכל לבבו אינו מתאוה לשום שכר, כי אם שתבוא לידי עוד מצוה כמו זו. אמנם כאן בודאי לא ביקש פנחס שתבוא לידי עוד מצוה כזו, אם כן "בדין הוא שיטול שכרו", שהרי כאן לא שייך לומר "שכר מצוה - מצוה". (חת"ם סופר)

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. (כה, יב)

תיבת "אמור" היא לכאורה בשפת יתר, שהרי כבר נאמר קודם "וידבר ה' אל משה לאמר". אמנם כוונת הכתוב היא, שאל תתמה למה אמר השי"ת למשה: "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל", הלא יש לחוש שמא יבוא פנחס להתגאות במה שיוודע לו שעשה דבר גדול כזה, שקנא קנאת ה' צבאות והשי"ת הסכים על ידו, כי אמרו רז"ל (מד"ר כא) על "הנני נותן לו את בריתי שלום", חיים נצחיים, כמה דאת אמר (מלאכי ב, ה): "בריתי היתה אתו החיים והשלום" ופירש על כך האלשיך הק', שהוא 'שלום' מן היצר הרע, שנזדכך חומר ונתבטל היצ"ר ממנו, ונעשה כמלאך אלקים, כאדם הראשון קודם החטא, ולא ישלוט בו שוב יצר הרע. וזהו שאמר הכתוב: "לכן אמור", בשביל זה צויתי לאמר לו שעשה דבר גדול כזה, כי בודאי לא יבוא להתגאות עוד, שהרי: "הנני נותן לו את בריתי שלום" מן היצר הרע, ובטוח הוא שלא יחטא עוד.

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. (כה, יג)

איתא במדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו, ותמוה פשיטא שמגיע שכר לכל עושה מצוה. ועוד קשה דהלא קיימ"ל דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא ולמה מגיע לפנחס שכר בהאי עלמא? ויש ליישב שתי הקושיות הנ"ל, דהנה הקשו הפוסקים למה אין שכר מצוה בעוה"ז, והלא צריך הקב"ה לקיים לא תלין פעולת שכי. ותירצו דדין זה נאמר דוקא כשבעה"ב בעצמו צוה לשכירו לעשות מלאכתו, אבל אם שכרו להמלאכה ע"י שליח אינו מצווה בבל תלין. ועין שהתורה ניתנה ע"י משה רבינו, על כן אין חיוב תשלום שכר בעוה"ז. אך במה דברים אמורים בכל התורה כולה שקיבל משה מסיני ומסרה ליהושע וכו', אבל כאן שנתעלמה ההלכה ממשה ופנחס בעצמו זכה להשיג ההלכה ע"י שהקב"ה בעצמו נתן בו השכל לכך, נמצא שמצוה זו קיבל פנחס לא ע"י שליח אלא מהקב"ה בכבודו ובעצמו. על כן בדין הוא שיטול שכרו בעוה"ז, כי אמרה תורה לא תלין פעולת שכי.

ויכפר על בני ישראל. (כה, יג)

נאמר לי משמיה דהרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע הי"ד, (ת"ק-כ"ב תמוז תקנ"ב) שאמר בשם המדרש, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאליהו שיצטרך להיות בכל ברית מילה שבישראל, אמר אליהו: אתה ידעת שאני מקנא לשמך יתברך, הנה אם יהיה הבעל ברית בעל עבירה, לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השם יתברך שיכפר להבעל ברית ואז יהיה ריקן מעבירות. והשיב עוד: אפשר יהיה המוהל בעל עבירה הבטיחו השם יתברך

וידבר כו' פנחס בן אלעזר בן כו' ולא כליתי כו'. (כה, יא)

ופרש"י לפי שהיו השבטים מבזין אותם הראיתם בן פוטי זה שפיטם כו' והרג נשיא שבט ישראל לכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, ויש להקשות וכי הם לא היו יודעין מזה שמצד אב הוא מיוחס ואעפ"כ דברו ומה הועיל שנכתב בתורה היחס של אהרן. ונראה לפרש דהנה יש כמה בני אדם שאינם מרגישים איזה דבר אם בא לידם אם לעשות הדבר ההוא או לאו לפי שאין מבינים לנטות עצמן אם יש מצוה בעשות הדבר ההיא כי היצ"ר מסמא את עיני האדם לבלתי ראות האמת חלילה אלא כשרואין צדיק א' שעושה הדבר ההוא והצדיק הוא עושה הדבר באהבה ויראה כ"כ עד שכל הרואין אותו מעידין על הדבר שהוא מצוה גדולה לעשות כמעשהו אעפ"י שמתחילה לא ידעו אם יש מצוה בה. כן היה הדבר כאן שאצל השבטים בתחילה לא הבינו את המצוה של הריגת זמרי וכמ"ש שנתעלמה ממנו הלכה וכשבא פנחס ועשה הדבר הזה בכח קדושתו הגדולה אז הרגישו כולם פה אחד שזה מצוה גדולה להרוג אותו אעפ"י שהוא נשיא לכך היה בעיניהם חידוש גדול על פנחס שהיה מצד אם בן פוטי. ויעשה דבר גדול כזה מה שלא עלה בלבם כלל שזה הוא מצוה ואיך בא זה לפינחס לידע מן הסוד ההוא לכך מתרץ הכתוב לומר לא יהיה הדבר חידוש בעיניכם ה"ה נין אהרן ועמדה לו זכות אהרן. והם שדברו חלילה לא מחמת גנאי דברו אלא כמתמיהים על עצמם איך לא הרגישו בדבר לעשות כמעשהו הקדושה והטהורה. היוצא לנו מזה שאחר שעשה פינחס דבר זה הכניס קנאה בלב עם הקודש שמהיום והלאה יביטו על ארחותיהם בעינא פקיחא להיות זריז ונשכר במצות ה' (נועם אלימלך)

פינחס בן אלעזר וגו'. (כה, י)

אית' במד"ר בדין הוא שיטול שכרו. יש לפרש דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף וידוע מה שאמרו בגמרא (קידושין ל"ט ע"ב) דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא וכש"א חז"ל ע"פ (דברים ז' י"א) היום לעשותם ומחר לקבל שכרם. והנה ידוע דאליהו חי וקיים וקשה הא כתיב מי גבר יחיה ולא יראה מות וצ"ל דטעם כבר טעם מיתה כי אליהו זה פינחס ואיתא בזוה"ק שפרחה נשמתו בגשתו להרוג את זמרי ונתעבר בו נשמת נדב ואביוהו וע"כ אמר הכ' בן אהרן הכהן ויש לפרש בזה מ"ש חז"ל בגמ' (שבת נ"ה ע"ב) אלו לא חטאו לא היו מתים שזה ג"כ מטעם הנ"ל דכללות ישראל טעמו טעם מיתה בהיותם על הר סיני שפרחה נשמתם כדאיתא (בחיזת פ"ה ס"י וא"ו ע"פ) נפשי יצאה בדברו לפי"ז שפיר הי מגיע לפינחס שכרו בהאי עלמא דהוי כאלו כלתה אז זמן השכירות כי פרח נשמתו וע"כ בדין הוא שיטול שכרו ודו"ק. (הגה"ק בעל ברוך טעם ז"ע)

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו'. לכן אמור הנני נותן לו את בריתי

שלום. (כה, יא-יב) איתא במדרש (במדב"ר כא, א): "אמר הקב"ה, בדין הוא שיטול שכרו". ידוע ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין ל"ט:). ותמוה המפרשים, הלא יש בכך משום איסור ד"בל תלין". ותירצו שאין הקב"ה עובר ב"בל תלין", משום שמתן תורה היה ע"י שליח, כדכתיב (שמות כ, טז): "ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה", וקיימא לן (ב"מ קי): שהשוכר פועל ע"י שליח אינו עובר בבל תלין. והנה לפי זה, הכהנים הנגשים אל ה' (שם יט, כב) שבשעת מתן תורה היה להם מחיצה לעצמם (רש"י שם פסוק

שיכפר גם לו. השיב עוד: אפשר יהיו הקהל העומדים שם בעלי עבירות, ולא אוכל לסבול, הבטיחו השם יתברך שיכפר לכל הקהל, כן שמעתי שיצאו הדברים מפי הקדוש הנ"ל. ונראה לי שזה מרומז בפנחס הוא אליהו, תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל, כי הואיל ומדתו קנאה, והוצרך להיות אצל כל ברית, ולא יוכל לסבול, על ידי זה גורם הכפרה לישראל, כי הוצרך השם יתברך להבטיחו כנ"ל.

אבינו מת במדבר, והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח, כי בחטאו מת ובניו לא היו לו. (כז, ג) וקשה למה להו למימר שלא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח, דמה נפקא מינה בזה. ונראה לעניות דעתי, דאלו היה בעדת קרח לא היה להם לבקש נחלה, דאיתא בפרק יש נוחלין (ב"ב קי"ט ע"ב) חכמניות ודרשניות היו, אמרו ממה נפשך אם אנו כבנים נירש נחלת אבינו, ואם לאו תתייבם אמנו. ואם היה אביהן בעדת קרח לא היה מקום לממה נפשך שלהם, דאיכא למימר לעולם אינם כבנים, ואף על פי כן אי אפשר לייבם אמם כיון שאביהן עדיין חי וקים, דאיתא במדרש, בפרשת קרח (יח, יט) וירדו חיים שאולה, יש אומרים חיים וקיימים עכשיו. ואיתא בפסקי מהרא"י** (סי' קב) לבעל תרומת הדשן, שאלה, אשתו של אליהו מהו [האם יש לה דין אשת איש אחרי שעלה בחייו השמימה], ונפקא מינה שאם יזכה אחד בדור הזה למעלה זו. והשיב, אשת רעהו אסרה תורה ולא אשת מלאך, כי אליהו נעשה מלאך. אם כן קרח אף על פי שנעלם מן העין ואיננו, מכל מקום אשתו אסורה לשוק וליבם. וזהו שאמרו שצלפחד אבינו לא היה בעדת קרח רק בחטאו מת, ולכן דייקו לומר שהוא מת ממש ואינה אשת איש, ואם כן למה לא תתיבם אמנו, וק"ל. (תפארת הגירשוני)**

יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה. (כז, טז)

בא וראה שתפקיד המנהיג הוא ללמד זכות על עם ישראל, וכך גם נהג אברהם אבינו, כי בהיותו עמוד החסד נתן למלאכים לאכול ברמזו להם שלא ידינו את האדם לכף חובה, כי מאחר שהוא בשר ודם, זקוק הוא לאכילה ולשתיה, וצרכי עולם הזה הם המונעים אותו מעבודת קונו. והוא שטען משה רבינו: א-ל אלקי הרוחות לכל בשר (במדבר טז, כב) כי צריך לזכור שהאדם הוא בסופו של דבר בשר ודם, וממילא יש לדון אותו לכף זכות. ולכן היתה בקשתו מלפני השם יתברך: יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר - איש על העדה - שבבחיית מנהיג לעם ישראל, יעדיף השם יתברך מנהיג מסוג המוצא ללמד עליהם זכות, כשם שהשם יתברך שהוא אלקי הרוחות מכיר ויודע שבני האדם אינם אלא בשר ודם אלקי הרוחות לכל בשר, ולפיכך אינו דן אותם כמעשיהם, כן צריך המנהיג איש על העדה ללמד עליהם זכות, בהיותם בשר ודם.

יפקוד ה' אלהי הרוחות וגו' כצאן אשר אין להם רועה. (כז, טז)

נראה דגם משה רבינו ע"ה ידע כי הש"י לא יניח את ישראל בלי מנהיג אבל חשב אולי יתן הברירה בידם לברור מי שירצו בו, והיה זה קשה בעיניו משני פנים הא' מאחר שאין דעותיהן של ישראל שוות, בקושי יסכימו על א' ויארץ הזמן עד שיבחרו ובין כך ובין כך יתקלקלו והמנהיג הבא אחריו יתלה הסרחון במרעהו, ולא כן אם הש"י ישית מנהיג בין היום למחר יתיצב על מקומו וכמו שהיה ביהושע לשעתו, וזאת שנית כי המנהיג צריך ליצא לפני העם ולא להיות כרוך אחריהם ועל דרך זה יוכל להוציאם ולהביאם, ואמנם אם על ידי בחירתם יתגדל - בנקל שיחניף לאשר נתנו עיניהם עליו וז"ש אל תתן לפניהם שהם יבחרו להם מנהיג כי אתה **אלהי הרוחות לכל בשר** וידעת שאין דעותיהן שוות ויארץ הזמן עד אשר ישתנו, לזאת **יפקוד ה' איש על העדה** ואם אתה תפקוד אותו ולא הם, יהיה איש אשר יצא לפניהם ולא להיות כרוך אחריהם, **ואשר יבא לפניהם** ועל ידי זה יהיה **ואשר יוציאם ואשר יביאם**, ומה שאמרתי בהארץ הזמן כוונתי **ולא תהיה עדת ה' על ידי שיהיו בלי מנהיג** - ימים, יאמרו כי לעת עתה המה **כצאן אשר אין להם רועה**. (ליקוטי חבר בן חיים)

יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם וגו'. (כז, טז-יז) נראה לפרש בהקדם דברי הרה"ק רצ"ה מליסקא זי"ע בספרו 'אך פרי תבואה' על הפסוק (מלכים ב, ד, ט) "הנה נא

ידעתי כי איש אלקים קדוש עובר עלינו תמיד", והקשו בגמרא (ברכות י'): מנא ידעה. ופירש הוא ז"ל, שכל דבר שבקדושה עושה רושם בלב ולא ימוש מזכרונו, וכן אם רואה אדם צורת צדיק, נשאר זכרונו במחשבתו, ועל ידי זה מתעורר לילך בארחותיו, וזהו שאמרה האשה השונמית: "הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא", ומפרש הכתוב מהיכן ידעה, משום ש"עובר עלינו תמיד", שדמותו וצורתו עוברת תמיד נגד עיניה. על פי זה יתבאר לנכון מאמר הכתוב: משה רבינו התפלל שהש"י יפקוד איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם", שבכל עת לא ימוש זכרונו מנגד עיניהם. וזה שפירש רש"י"ל בשם הספרי: "ואשר יוציאם בזכויותיו, ואשר יביאם בזכויותיו, שיראו אותו עוסק במצות ומעשים טובים, ועל ידי קדושתו לא ימוש הדברים מזכרונו, ויתעוררו על ידי זה ללכת בדרכי הש"י ולדבקה בו.

אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה. (כז, יז) "מדוע כפל הכתוב בלשונו: "אשר יצא לפניהם" - "ואשר יוציאם". הנה דרך ה"נשיא" הוא ללכת לפני העם ולהורות להם הדרך, ודרך ה"רועה" ללכת אחר הצאן ולהשגיח עליהם. בזה פירשו הראשונים את הפסוק "ורעם ונשאם עד העולם" (תהלים כח, ט), היינו "ורעם" - כרועה או "ונשאם" - כנשיא. על כן ביקש משה רבינו מהקדוש ברוך הוא שיפקוד איש על העדה "אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם" כדרך הנהגת "נשיא". ואם לא יזכו לכך אזי לכל הפחות יזכו ל"מנהיג" "אשר יוציאם ואשר יביאם". ומכל מקום שלא תפחת מעלתו ממעלת "רועה" - "ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה". (חיד"א)

ואשר יוציאם ואשר יביאם. (כז, יז)

על הדבוקים בצדיקים להתבונן כי כל מה שנדמה להם כהוצאה אשר יוציאם - וכאילו נותנים הם לחכם ולצדיק, הרי בעצם ואשר יביאם על ידו באה להם ההשפעה ברוחניות ובגשמיות להנאתם ולטובתם. (אוהב ישראל)

ויקה את יהושע וגו'. (כז, כב)

איתא ברש"י ז"ל לקחו בדברים והודיע מתן שכון של פרנסי ישראל לעולם הבא, והדבר תמוה שהרי יהושע אם לא ירצה להיות פרנס של ישראל, יתמנה ח"ו לפרנס את ישראל בשביל מתן שכר שהוא הנאת עצמו, אך יובן עפ"י מאחז"ל זש"ה (משלי ה, ו) אורח חיים פן תפלו נעו מעגלותיה לא תדע, א"ר רבא בר כהנא שלא תהיה יושב ושוקל מצוותיה של תורה ורואה איזה מצוה שכרה מרובה ועושה אותה למה נעו מעגלותיה לא תדע מטולטלין הן שבילי תורה, תני ר' חייא מלה"ד למלך שהי' לו פרדס וכו'. ובאמת כוונת מחז"ל שדיברה התורה רק מאנשים יראים שעושים המצוות לכבוד השם, ועכ"ז אילו היו יודעים שכר כל מצוה ומצוה היו מניחין את הקלה ועוסקים בחמורה, לפי שבזו המצוה שמתן שכרה הרבה נראה כי יותר רצון הקב"ה הוא בהמצוה הזאת, וכי יש לו נ"ר גדול מזה המצוה עד שהוא מבטיח לכו"ד ילוד אשה קרוץ מחומר שכר גדול כזה, והאיש הנללב החפץ לעשות נ"ר ליוצרו בלי ספק בוחר רק במצוה הזאת שיש להקב"ה יותר נ"ר ממנה. (ישמח ישראל)

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו. (כח, ב) איתא במדרש (ילק"ש רמז תשעו): "אתה צוית פקודיך לשמור מאד" (תהלים קיט, ד) והיכן צוה בחומש הפקודים, לשמור מאד - ל"תשמרו להקריב לי במועדו". אמנם ידוע (בר"ר ט, ו) שהיצר הרע נקרא "טוב מאוד" עיי"ש. והנה ידוע כי בעבירה שהאדם עושה ח"ו, אזי חוץ מעצם החטא שעבר על רצונו של מקום ב"ה גורם גם כן העדר הזמן וכמקרב מיתתו, היינו, הגם כי חי יחיה כמה ימים ושנים, אעפ"כ הוא נקרא 'צעיר לימים' על כי נחסרו ממנו אותן הימים שלא עסק בהם בתורה ומצות, והוא ע"ד דאיתא בזוה"ק עה"פ (בראשית כד, א) "ואברהם זקן בא בימים", היינו כי לו נאה לקרוא בשם 'זקן' על שבא בכל הימים ולא נחסר מהם מאומה. והודיענו המדרש גודל מעלת קרבן התמיד, אשר קרבן השחר בא לכפר על עבירות הנעשות בלילה, ושל בין הערבים מכפר על עבירות היום ובהו תהיה לנו שמירה מעולה מהיצר הרע שנקרא "מאוד",

כאמור, ונוכל להשלים את המועד והזמן בכל הימים, וזהו ענין השייכות "לשמור מאוד" הוא היצה"ר ל"תשמרו להקריב לי במועדו".

(הנותן אמרי שפר, דינוב)

כבשים בני שנה. (כח, ג)

אמר הרה"ק רבי משה'ניו מבאיאן-קראקא בשם הרה"ג החסיד ר' דוד ארטינברג מברדיטשוב, שסיפר בשם הרה"ק מרוזין זי"ע, שאמר שאביו הרה"ק רבי שלום זי"ע היה בחי' המתקת הדינים, והרה"ק מברדיטשוב זי"ע היה ביטול הדינים, ואע"פ שביטול דינים גדול מהמתקת דינים, אבל אצל ביטול דינים יכול להיות חוזר וניעור. עכ"ד. ובאמת הוא מחלוקת בין ב"ש וב"ה בילקוט שמעוני פר' פינחס רמז תשע"ז וז"ל: כבשים (בני שנה וגו'), ב"ש וב"ה, ב"ש אומרים כבשים, שהן כובשים עוונותיהן של ישראל, וכדאי ישוב ירחמנו יכבוש עוונותינו, וב"ה אומרים כל דבר שהוא נכבש סופו לצוף, אלא כבשים שהם מכבסים עוונותיהן של ישראל, וכדאי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו עכ"ל, והוא ממש כהנ"ל.

זאת עולת חודש בחודשו. (כח, יד)

פירש הרב הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע בפסוק (כח, יד) זאת עולת חדש בחדשו, דהנה הנהגת העולם בטבע אם קור וחום אם לח ויבש הוא על פי סדר התחדשות החודש במולד הלבנה באיזה שעה באיזה רגע, כי גלגל הלבנה היותר קרוב אצלנו מן כל הכוכבי לכת, על כן במולדות הלבנה תלויים כל המאורעות, והנה זה נקרא ההנהגה הטבעית המוטבעת בשבעת ימי בראשית לשבעה כוכבי לכת, אבל יש עוד הנהגה הנעשה על פי אותיות התורה שהם מן א' עד ת', היינו מה שישראל פועלים לשנות העתים הטבעיים הסדורים בשבעת ימי בראשית ולשדדם על פי פעולות התורה, וזאת ההנהגה נקראת א"ת היינו אותיות התורה מן א' ועד ת', והנה בעבור זה ב' ההנהגות האלה נקראים זא"ת היינו ההנהגה המסודרת מן ז' ימי בראשית המוטבעת בהילוך כוכבי לכת פקודים במשמרתם, והנהגה השנית הנעשה על פי משמרות בני ישראל המופקדים על פי התורה, וכפי שיגרמו במשמרותם באותיות התורה מן א' עד ת',

וזהו שאמר הכ' זא"ת עולת חדש בחדשו, ב' הנהגותיהם, בהתקדשות החדש במולדו היינו הנהגה המסודרת והנהגת התורה המשנית עתי הטבע [כי ז' הוא הנהגה ז' ימי בראשית הטבעית, א"ת הוא הנהגה תוריית מא' עד ת', והוא צירוף זא"ת שבה יתחדשו העתים (אור ישראל על ת"ז מג)]. ואמר על זה אדמו"ר הרב הקדוש המגיד מהר"י מקאזניץ (אור ישראל על התקונים מג.) שזהו ששואלין לאדם בעת הדין קבעת עתים לתורה (שבת לא:), אם היה יכול לקבוע עתים על פי התורה ולשנות עיתי הטבע המסודרת במשמרתם לשנות את תפקידם על פי עבודת משמרת עבודת התורה, עד כאן דבריו זלה"ה.

שעיר עזים אחד. (כח, ל)

בכל הקרבנות כתיב "שעיר לחטאת" ובעצרת אין כתיב לחטאת, אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל, מכיון שקבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם (ירושלמי ר"ה פ"ד ה"ח). רמז לכן מצינו בפסוק "אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור" כלומר, משקיבלו ישראל את התורה - שהיא "אנכי", נמחו פשעיהם. והראיה היא "וחטאתיך לא אזכור", שביום עצרת שניתנה בו התורה לא נזכרה תיבת "חטאתיך". (הגה"ק רבי חיים מוולאז'ין זי"ע)

יום תרועה יהיה לכם. (כט, א)

הנה השופר קורע גזר דין בלתי טוב שעל ישראל ח". ויש לרמז דבר זה בפסוק (תהלים פא, ד) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, ופסוק זה דרשו ב"ה (דף ח') על ראש השנה, כי הנה ידוע שהאותיות מתחלפות עם

האותיות הקודמות להם. וקודם האותיות חד"ש באים בסדר האל"ף ב"ת האותיות גז"ר, וקודם אותיות כס"ה באים האותיות ד"ן, וכדי להפריד ולבטל את הגזר ד"ן, בא בהפסוק ביניהם מלת שפ"ר, אשר האותיות הקודמות לזה הן קר"ע, לרמז שהשופר קורע את גזר הדין ומהפכו לטובה. (פנים יפות)

שעיר עזים חטאת. (כט, יא)

בבעל הטורים כתב טעם, למה לא נאמר ביוה"כ שעיר עזים וכו' לכפר כמו שנאמר בשאר שעירי הרגלים, לפי שיוה"כ מכפר. ויש להבין לטעם זה מדוע נאמר לכפר בפר ושעיר של עבודת היום הנאמרים בפ' אחרי מות, ובמה נשתנה שעיר המוספים מהם שלא נאמר בו לכפר, הלא כולם באים לכפר על טומאת מקדש וקדשיו. ואמר הגאון ר' רפאל הכהן האב"ד דקהילות אה"ו ליישב בהא דאמרינן בפסחים דף נ"ט, ואכלו אותם אשר כפר בהם (שמות כט, לג) מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, וכמה דכהנים לא אכלו בשר בעלים לא מתכפרו ע"ש. ולכן לא נאמר לכפר בשעיר המוספין של יוה"כ, כי הוא היה מן החטאות הנאכלות, וא"כ לא נשלמה הכפרה ביוה"כ עצמו, כי הכהנים לא יכלו לאכול מן הבשר כדת היום עד הערב. אבל בפר ושעיר שבעבודת היום נכון הוא שנאמר לכפר, כי הם היו מן החטאות הנשרפות, וא"כ נשלמה הכפרה בו ביום ודפח"ח. (ליקוטי בשמים)

ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפט. (כט, יח)

כנגד ישראל שנקראו "שה פזורה", והם קבועים ומניינים "תשעים ושמונה לכלות מהם" תשעים ושמונה קללות" שבמשנה תורה (רש"י). לכאורה מהו הקשר הכבשים שמקריבים בחג כנגד הצ"ח קללות שבמשנה תורה? ויש ליישב דהנה בקללות שבמשנה תורה נאמר "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב" (דברים כח, מז). לפיכך, נקבעה בסוכות "שמחה יתירה", כדי שעל ידה נתקן את מה שפגמנו בעבודתנו את ה' שלא מתוך שמחה וטוב לבב.

אלה תעשו לה' במועדיכם. (כט, לט)

מה שתקנו לנו הקדמונים בקריאת התורה, שיזדמן תמיד פרשת פנחס בשבתות שבין המצרים, ובודאי לכונה גדולה היא. ונראה לי, כי ידוע דרשות חז"ל (ירושלמי תענית פ"ד ה"ב; שם מגילה פ"ג ה"ו) על פסוק (ישעי' נא, טז): "לנטוע שמים וליסוד ארץ" - אלו הקרבנות, שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה, כל זמן שקורין סדר הקרבנות מעלה עליהם כאילו הקריבום. והנה בכל שנה, הגם שאנו קורין ואומרים פרשת הקרבנות, אין אנו קוראים אותו בספר תורה כהלכותיו. למשל, פרשת התמיד אנו קוראין אותו בכל יום, אבל אין אנחנו קוראים אותו בספר תורה כתוב על קלף כשר ובצורות האותיות ותגים וטעמים. וכן הקרבנות של מוספי שבת, אין אנו קוראים בספר תורה הכשרה. על כן בשבתות שבין המצרים, שבימים ההם בטלו הקרבנות בפועל בחורבן בית המקדש בעוונותינו הרבים, קוראים אנחנו כל פרשת הקרבנות שהוא בפרשת פנחס בספר תורה הכשרה בנקודות וטעמים, וכל זמן שקורין בסדר הקרבנות, מעלה עליהם כאלו הקריבום לפניו, והוא תיקון גדול, וק"ל. (מאור ושמש)

כי לא ננחל מעבר לירדן והלאה כי באה נחלתנו אלינו מעבר לירדן וגו'

(לב, יט) לכאורה מהו הלשון "באה נחלתנו אלינו" אלא הכוונה יש לומר כך ראייה מביאים בני גד לכך שלא ינחלו מעבר לירדן והלאה. וראייתם - מן המציאות. שכן מצינו במדרש (עיין מדרש רבה כא, ט), שארץ ישראל באה לקראת בני ישראל, כל שבט ושבטיצא חלקו בארץ לקראתו. מעתה, כך אומרים בני גד: "כי לא ננחל מעבר לירדן והלאה", וההוכחה שכך הוא "כי באה נחלתנו אלינו מעבר לירדן מזרחה", שהרי נחלתנו יצאה לקראתנו, מעבר לירדן מזרחה, להורות שזו תהיה נחלתנו. (הגה"ק בעל החכם צבי זי"ע)

דברי תורה מרבותינו הק' מבעלזא

לדקדק על כפל הלשון דאם "ואעבדיניה מלאך קיים", ממילא הוי "ויחי לעלמא". ואמר כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע דאיתא בגמ' (מגילה יז. ב) "ומה ראו לומר גאולה בשביעית אמר רבא מתוך שעתידין ליגאל בשביעית לפיכך

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. (כה, יב)

ובתרגום יונתן בשבועה אימר ליה מן שמיא האנא גזר ליה ית קימי שלם ואעבדיניה מלאך קיים ויחי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא. ויש

והעצה להישמר לכל יזוקו ממחשבות אלו היא, להתאמץ תמיד בשנאת כל מחשבותיהם, ועל ידי זה לא תהיה להן שליטה עליו, עכדה"ק.

וזוהו שפירש רש"י ז"ל: "צורר - עליכם לאייב אותם", גם אחר שכבר מתו ונעדרו מן העולם, כדכתיב: "והכיתם", מכל מקום עליכם לאייב אותן המחשבות אשר נשאר בו, כדי שלא יזיקו אתכם. וזהו פירוש הפסוק: "צורר את המדינים והכיתם אותם", ואם תאמר מכיון שכבר הכום ועקרום מן העולם, הרי הרשעים אינם עוד, ולמה לי עדיין לצורר אותם, כמו שפירש רש"י ז"ל. לזה מסיים: "כי צוררים הם לכם בנכליהם" המה מחשבותיהם המכוערות "אשר נכלו לכם" כשעדיין היו בזה העולם, ואת מחשבות טמאות אלו עליכם לאייב.

(כ"ק מרן מהר"א ז"ע)

ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה. (כז, יז)

שלשה מיני מנהיגים הם, האחד הוא איש אשר רוח בו מנהיג הנבחר והמובחר הכלול מכל נשמות ישראל כפירש"י ז"ל שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו היינו שיהיה סובל כל נשמות ישראל, השני אשר יוציאם בזכותו למרות שאינו במדרגה העליונה, הרי בכוחו לעורר עליהם זכות, באמצעות זכותו הגדולה ואילו גם כאשר אינם ראויים למנהיג מעולה, מרחם עליהם השם יתברך ומשרה קדושתו על אחד מהדור, אף שאינו ראוי מצד עצמו לכך, וכל זה אך ורק לא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה. (כ"ק מרן מהר"א ז"ע)

את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים וגו'. (כח, ד-ה) לכאורה הפסוק השני הוא אך למוטר, שהרי כבר אמר פעם: "ואת הכבש השני תעשה בין הערבים" אלא רמז כאן שהאדם צריך לעבוד את הבורא ית', ולשוב אליו באמת בימי נעוריו, ואל יסמוך בלבו שישוב בתשובה בימי הזקנה, וכמאמר הכתוב (קהלת יב, א): "זוכור את בוראך בימי בחורותיך", אלא יתמיד בכך בימי נעוריו ובמשך כל ימי חייו, וגם עד זקנה ושיבה יחזיק בדרכו הטוב.

וכדאיתא בגמרא (סוכה ג): "אשרי ילדותו שלא ביישה את זקנותו" וכו'. אכן אם חלילה לא עשה כן, ולא שב בימי נעוריו, "אזי אל יאמר נואש ויעזוב שארית ימי חייו בלי תשובה ח", רק יראה על כל פנים בימי הזקנה לשוב באמת להשי"ת ולאחוז בעבודת השי"ת ולתקן את ימים הראשונים גם כן. והנה, "הכבש" הוא הקרבן, רומז על קרבת נפשו אל השי"ת; גם הוא מלשון כבישת עון, כדאיתא בגמרא (ר"ה יז): "ורב חסד מטה כלפי חסד, היכי עביד, רבי אליעזר אומר: כובשו". וזהו הרמז: "את הכבש אחד תעשה בבוקר" שיעבוד את השי"ת בימי נעוריו, "ואת הכבש השני תעשה בין הערבים", רצ"ל, גם בימי זקנה ושיבה יקרב את עצמו לעבוד את הבורא ית', וכך יתמיד בה כל ימי חייו ולא יעזוב את דרכיו הטובים. אכן אם חלילה לא עשה כן בימי נעוריו, ורק עכשיו בימי זקנה ושיבה התיישב בדעתו לשוב אל ה' ולקרב את עצמו אליו ית', על כל פנים זה גם טוב, ולכן כתיב שוב: "ואת הכבש השני תעשה בין הערבים", רצ"ל, שגם עתה בימי זקנתו לא יאמר נואש אלא ישוב אל ה' ויטיב מעשיו ויתקן גם ימי חייו הראשונים. (כ"ק מרן מהר"א ז"ע)

קבעוה בשביעית" וכו'. ופ' רש"י ז"ל ואע"ג דהאי גאולה לאו גאולה דגלות היא אלא שיגאלנו מן הצרות הבאות עלינו תמיד דהא ברכת קיבוץ ובנין ירושלים וצמח דוד יש לכל אחת ואחת ברכה לעצמה לבד מגאולה זו, אפילו הכי כיון דשם גאולה עלה קבעוה בשביעית". ואמר הענין של רש"י ז"ל באופן זה, דהאמת הוא שעיקר השלימות הראוי יהיה בגאולה שלימה שתהיה במהרה בימינו אמן, וזהו ההמשך דהא ברכת קיבוץ ובנין ירושלים וצמח דוד יש לכל אחת ואחת ברכה לעצמה, כוונתו בזה שעיקר השלימות יהיה אז כשיבנה ביהמ"ק, אפילו הכי כיון דשם גאולה עלה קבעוה בשביעית, היינו הישועות שצריך כל אחד מישראל להושע עד ביאת הגאולה, שם גאולה עלה, ולכן קבעוה בשביעית. וזהו ענין שליחות של פנחס לישראל כמו דאיתא בתרגום יונתן למבשרא גאולתא בסוף יומיא,

היינו שהקב"ה עשה אותו שליח לישראל לעזור להם בכל הישועות הצריכים עוד בהיותם בגלות עד ביאת משיח צדקינו, כי אז יהיה הגאולה בשלימות, אבל גם עכשיו צריכים לישועות, והיינו דאיתא בתרגום יונתן "ואעבדיניה מלאך קיים ויחי לעלמא", דהיינו ואעבדיניה מלאך קיים היינו בפשטות שיהיה כמו מלאך, ואח"כ אומר ויחי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא, היינו שאפי' בהיותם בגלות עד סוף הימים של הגאולה, יהיה תמיד פנחס זה אליהו אצל בני ישראל לעזור להם בכל הישועות שצריכים עד ביאת המשיח, וזהו "ויחי לעלמא" שתמיד יהיה מוכן לעזור להם, אד"ק ז"ל.

ובדרך רמז אפשר לומר דהנה איתא (פסיקתא רבתי פרשה לה) דשלשה ימים לפני ביאת המשיח יבא אליהו ויבשר לישראל הגאולה, ואז יהיה פנחס זה אליהו באתגליא, שכל ישראל יראו אותו שבה לבשר להם בשורת הגאולה, אבל עכשיו לפני ההתגלות ג"כ הוא עומד תמיד לעזור להם לישראל בכל הישועות, אבל כל זה הוא באתכסיא בבחי' מלאך. וזהו הכוונה בתרגום יונתן בשבועה אימר ליה וכו' ואעבדיניה מלאך קיים, היינו שהקב"ה אמר לו שיהיה תמיד עומד לעזור להם אפי' בגלות בכל הישועות שצריכים, אבל אז יהיה בבחינת מלאך, בבחי' אתכסיא, וזהו מלאך קיים, ואח"כ אומר ויחי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא, היינו שאז לפני ביאת משיח צדקינו אז יהיה באתגליא בעת שיבא לבשר הבשורה של הגאולה. (כ"ק מרן מהר"א ז"ע)

צורר את המדינים והכיתם אותם. כי צוררים הם לכם בנכליהם וגו'. (כה, יז-יח)

פירש"י ז"ל: "צורר כמו זכור שמור, לשון הווה, עליכם לאייב אותם". לכאורה קשה, כיון שהציווי היה להכרית את כולם, א"כ מי נשאר מהם בעולם שעליהם לאייב אותם; גם מהו הכוונה: "כי צוררים הם לכם בנכליהם" במעשיהם הוי ליה למימר. **וי"ל** על פי דברי הרה"ק רבי פינחס מקארץ ז"ע שאמר הטעם למה גזרו חז"ל טומאה על ארץ העמים, מפני שישנן באומות העולם רשעים אשר מחשבותיהם מגונות ומכוערות עד מאד רח"ל, ורשימותיהן נשאר באויר העולם גם כאשר חושבי המחשבות כבר אינם עוד בזה העולם, ואותן המחשבות מקלקלות ומטמאות את האויר עד שעלולות לפגום במח הצדיקים, עד הגדול שבהם, ואפילו למרחק רב מאד, רח"ל.

סיפור על פרשת השבוע

במהרה". והעולם הזה דומה לפרוזדור לפני הטרקלין, והרמ"ק בגודל מדריגותיו הנשגבות, לא היה צריך להיות הרבה זמן להתקין עצמו בפרוזדור, והיה מספיק בשבילו מ"ח שנים כדי להכנס לטרקלין מפואר. **ובכתרו ראש** אות ס"א מובא בשם הגר"ח מוולאזין ממקום שמסתיים קבלת הרמ"ק משם ולמעלה מתחיל קבלת האריז"ל.

הספר תומר דבורה הוא תומר אחד משבעים התמרים שבספר "אלימה רבתי" שהוא ספר הקדמה לחכמת הקבלה. ואף שגם ספר תומר דבורה מבוסס על סתרי תורת הזוהר, מ"מ הוא גם ספר מוסר במעלת המדות והליכה בדרכיו יתברך ומשמש כספר מוסר יסודי לכל שוחרי תורה ומוסר. וכדאי להעתיק **מתוך הסכמתו של בעל השל"ה הק' לספר תומר דבורה** שנדפס בפראג שפ"א: להיות שהספר הנכבד הזה תומר דבורה הוא כולו יראת שמים וקבול עול מלכותו יתברך והולך בדרכי מדותיו יתברך ובודאי מי שרגיל בספר הנכבד הזה ומקיימו יש לו מהלכים בין העומדים וזוכה לחיי עולם הזה ולחיי העולם הבא שכולו טוב, וחזו מאן גברא רבא חיבר

ויאמר משה לבני ישראל ככל אשר צוה ה' וכו' (ל, א') מובא בכתבי המקובל האלקי רבי חיים ויטאל ז"ע, שראה פעם בחלומו את רבינו המקובל האלוקי **רבי משה קורדובירו ז"ע (רפ"ב - כ"ג תמוז ש"ל)** ושאל אותו מה לומדים במתיבתא דרקיעא בשמי מרומים, את תורת הרמ"ק או את תורת האריז"ל [שהרי ידוע שהיה להם דרכים שונים בלימוד הקבלה], והשיב לו הרמ"ק ששני הדרכים נכונים, אלו ואלו דברי אלקים חיים, ברם בשמים לומדים את השיטות שכתב הארי"ה הקדוש, כי דברי האריז"ל המה יותר עמוקים מהדברים שלו. ובאמת הרמ"ק כתב ספרים לאלו שמתחילים לעסוק בעסק הקבלה, וע"כ כתב את הדברים בפשטות בכדי שיהיה שוה לכל נפש, אבל האריז"ל כתב יותר בעמקות לבעלי קבלה אמיתיים. ומובא שהרמ"ק עצמו היה עוסק בתורת האריז"ל. **עוד כותב הר"ח ויטאל בספר "חזיונות"**, שראה את הרמ"ק אחרי פטירתו, והוא עצמו לא הזקין, וכנראה שהרמ"ק זכה להגיע לתכלית הנרצה בזריזות, כמו שכתב הרמב"ם באיגרת לבנו רבינו אברהם "אשרי מי שחתם ימיו

הספר הנכבד הזה איש אלקים קדוש המאיר לעולם כולו בחכמתו וחסידותו כמוהר"ר משה קורדוואירו זצ"ל

על כן אני אומר שראוי ונכון להדפיס הספר הנחמד הזה כדי לזכות את ישראל כי התלמוד בו מביא לידי מעשה ויראה וחסידות ... וכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח שהוא בן עולם הבא ואשרי לו וטוב לו מי שמרגיל עצמו בו. **ומונבא בכתבי הסבא מקלם**, עמ' קכ"ו: כמה וכמה יש לבעל שכל החזק חוב להתפעל כל יום ויום מהערות הרבות והנפלאות עד מאוד הנמצאות בהספר הקדוש הנאהב והנחמד ספר תומר דבורה. מן השמים זכינו ליהנות מאורו. וממש כל המוצץ בו ימצא בו טעם כל עוד יותר. וכינה את ספר תומר דבורה "שולחן ערוך למידות" כשם שחיבור הב"י "שולחן ערוך להלכות", והם דוגמאות למעשה חסד וטוב וויתורים נפלאים, איך לעורר עלינו הי"ג מדות של רחמים.

ומסופר על הגה"ק החיד"א זי"ע, אשר הוא היה ממונה לשליח עבור טובת עניי ארץ ישראל, ובאחד ממסעותיו, כאשר נסע לאיטליא, פנה לפרנס הקהילה שיתן לו מקום ללון בלילה, הפרנס התייחס אליו בקרירות גדולה, ונתן לו ללון בבית עם דלת שבורה, וחלונות פרוצים, ריק לגמרי - בלא מטה לנוח, וגם לא כסא לישב עליו, ומן התקרה דלפו טפות של גשם. מרן החיד"א זצ"ל הרגיש בזה פגיעה גדולה בכבודם של חכמי ארץ ישראל, אשר הוא היה ממונה על ידם עבור טובת הכלל והפרט. החיד"א זצ"ל הוכיח את הפרנס על התנהגותו השפילה והזרה, אשר נתן לו מקום שאף לשכן בה סוסים אינה ראויה, ובפרט להכניס שם אורחים! הפרנס התנצל, והזמין את החיד"א לביתו, ולאחר הרבה הפצרות נתרצה לו החיד"א לבוא אל ביתו.

אחרי סעודת הלילה, כאשר עלה מרן החיד"א זצ"ל על מטתו, לקח בידו ספר הקדוש "תומר דבורה", ואמר למשמשו: הן נכון שהפרנס פגע מאוד בכבודנו, אשר גם אל איש פשוט אין לנהוג כן, ובפרט לכבודם של גדולי חכמי ארץ ישראל, אשר הגענו בשליחות מיוחדת על ידם, בכל זאת, כמו שבכל ענין הנוגע להלכה אין לעשות שום תנועה קלה לפני שלומדים היטב ההלכה על בוריה, אם היא בהלכות שבחלק אורח חיים, או יורה דעה, וחושן משפט, ואבן העזר, וכל שכן וכל שכן בעניינים שבמדות שבין אדם לחבירו, שאין לעשות שום פעולה ולא לפתוח פה כלל נגד אלו שמחרפים ומביישים אותנו, וכל שכן וקל וחומר שלא לכעוס ושלא להתרגז כלל, טרם שלמד ההלכה על בוריה היאך להתנהג במדה זו. והספר הקובע ההנהגה בעניינים אלו, היא הספר הקדוש הזה תומר דבורה, ועל כן לקחתי כעת הספר הזה, לדעת הדרך אשר יעשון, בדרך

התורה הקדושה, וכפי שמלמד אותנו רבינו הרמ"ק הקדוש בספר הקדוש הזה! כי אכן ספר "תומר דבורה" הוא ה"שולחן ערוך" למדות!

וכן כתב הישמח ישראל פרשת שופטים: ... וכמבואר בספר הקדוש "תומר דבורה", אשר מהראוי שילמוד כל אחד את הספר הקדוש הזה בראש חודש אלול, על מנת לעשות בימים הקדושים האלה, כי כל הספר הקדוש נתייסד על הי"ג מדות של מיכה איך הקב"ה מתנהג בהם נגד בריותיו. וכן מחויב כל אחד לדמות צורה ליוצרה, ויתנהג כן במדות אלה נגד חבירו שחטא נגדו.

מסופר כאשר יצא מהדפוס הספר "תומר דבורה" להגה"ק רבי משה קורדובירו קנהו הרה"ק רבי יצחק מוורקי ושלם בעדו רנדל זהב ועשה סעודה לכבוד הספר משום שכתוב בו (בפרק ב') "ירגיל עצמו להכניס אהבת בני אדם בלבו ואפילו הרשעים כאילו היו אחיו ויותר מזה. עד שיקבע בלבו אהבת בני אדם כולם, ואפילו הרשעים יאהב אותם בלבו ויאמר מי יתן ויהיו אלו צדיקים שבים בתשובה והיו כולם גדולים ורצויים למקום".

וידוע שהגה"ק בעל דברי חיים זי"ע אמר הספר מסילת ישרים יודע אני בעל פה אבל הספר הק' תומר דבורה להרמ"ק זי"ע עשה אותי לרבי ועוד אמר שעצם הלימוד בשה"ק "תומר דבורה" הוא סגולה נפלאה להנצל ממחלות ומכאובים כבדים ובפרט מהמחלה הידועה רח"ל - עכ"ל. וכן כתב הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוביטש זי"ע "וגם תדבק בספר תומר דבורה לפחות בכל יום עמוד אחד והוא פלא". והרה"ק ר' חיים דוד מאנזאן מבראדי אמר בשם זקנו הרה"ק מרוזין זי"ע שיהודי צריך להחזיק בנרתיק הטלית ותפילין שלו את הספר "תומר דבורה". וידוע מה שאמר הרה"ק רבי לייב שרה"ס זי"ע על האוה"ח הק' שהי' לו נשמת הגה"ק האלוקי רבי משה קורדובירו זי"ע שהי' נשמת התנא האלוקי רבי עקיבא זי"ע. לא זכה הדור, וביום כ"ג תמוז שנת ה'ש"ל ביום רביעי בו ניתלו המאורות ברקיע השמים, בשנת המ"ח לחיי החזיר נשמתו הטהורה ליוצרה וכבה אורו המאיר, וכשנטמן גופו הטהור במקום מנוחתו בעיה"ק צפת תובב"א - מעיד הרמ"ע מפאנו - אזי "רבו המובהק מוהר"י קארו זי"ע, רבן של כל בני הגולה, אחים בהספדים על קברו, וכה אמר: כאן נגנו ארון התורה!", **ומוסיף הרמ"ע מפאנו:** "תא חזי מאן גברא דאסהיד עליה הוא האר"י ז"ל, שראה תרי עמודי דנורא מלויים אותו לפני המטה ביומא דהילוליה" (מתוך הקדמתו ל"פלא הרימון". גם בעל "קורא הזרות", שחי בסמוך לדורו, מביא בספרו זה (לו, ב): בשם "חכמי צפת תוב"ב, שכשהיו מוליכים אותו לבית הקברות היה הולך לפניו עמוד של אש, ולא ראה אותו רק הגה"ק האלוקי רבי יצחק לוריא אשכנזי זי"ע

אזרחות חיים

דיני זכר לחורבן

משחרב ביהמ"ק תקנו חז"ל שבכל דבר שמחה צריך לעשות בה דבר זכר לחורבן הבית כמו שכתוב **אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי**, ודברים אלו מבוארים בס' תק"ם (וראו להעתיק מש"ב השע"ת על מה שנהגו העולם להקל בדינים אלו, וז"ל: אך בדורות הללו יצאו להקל והקלו וחזרו והקלו עד שבמעט נשכח מלב ואין על מה להשען, וכן כמה דינים ביצא בעוה"י יצאו מה שיצאו, וללמד על הכלל יצא - על דינים רבים המבוארים בשו"ע שאין נהוגים בזמננו בלא מקור ברור ומפורש), ואלו הם: נגינה בפה ובכלי שיר אסור לנגן ולשמוע נגינה בכלי שיר ובכלל זה, טייפ (tape recorder) בקביעות לפני שהולכים לישון או בשעה שקמים בבוקר מפני החורבן, וה"ה שאסור לשמוע כלים אלו בסעודה ששותים שם יין שאינה סעודת מצוה, ובזה אף אסור לשיר ולשמוע שירה בפה (רמ"א ס"ג, ומ"ב סק"ב, ועיי' שו"ת שבה"ל ח"ז ס' ס"ט שאף שבשאר אופנים מקילים להתיר לשמוע כלי שיר, באופנים אלו אין להתיר כלל וקשה ללמד זכות על המקילים). דעת המחבר שאסור לשמוע נגינה בכלי שיר אף אם אין שומעים אותם בקביעות ואפי' שלא בשעת סעודה ששותים שם יין, ויש

מחמירים שאפי' שמיעת שירה בפה שלא בשעת סעודה אסור, ומ"מ נהגו להקל כדעת הרמ"א ובפרט בנינוני דביקות שעל ידם מתעוררים לעבודת ה', ואף בשאר נינונים יש להקל בזמננו שהדורות חלשים, ושמיעת הנינונים מחזק הנפש, ואין זה משום תענוג גרידא (שו"ת חלקת יעקב או"ח ס' ס"ד, שבה"ל ח"ז ס' ס"ט, ועיי' מ"ב סק"ג ששירה בפה כדי לזרז במלאכה מותר לכו"ע, ובכלל זה המזמר בפה כדי להרדים התינוק, ואפשר שבכלל זה נהג המדליק כלי שיר בשביל שלא ירדם ח"ו).

בסעודת מצוה ברית מילה, פדיון הבן, בר מצוה, סיום מסכת, בכל שמחה של מצוה כגון שמחת חתן וכלה [ובכלל זה הסעודות שעושים בו ימי המשתה], חוה"מ, פורים, הכנסת ס"ת מותר לנגן ולשמוע נגינה בכלי שיר וכ"ש שמזתר לזמר בפה (רמ"א ס"ג, ומ"ב סק"ז), ולכן מותר לזמר בסעודות שבת ויו"ט אף ששותים יין בשעת הסעודה כל מיני זמר לכבוד המקום ולכבוד השבת ובפרט הזמירות שתקנו הראשונים כמלאכים (אף שבמ"ב סק"ג מבו' בשם המג"א שמותר לשיר בשבת רק שירים שנתקנו על הסעודה ולא פיוטים אחרים כונתו לאפוקי מפיוטים שמשמשים בהם בפסוקי חז"ל ליפוי החרוזים והלשון ואין מתכוונים לשבח הבורא ית' או המצוה - שו"ת להורות נתן ח"ד ס' מ"ה עפ"י ס"ח ס' קמ"ז, עיי"ש). אף באופנים

שהותר לזמר בפה ובכלי שיר יש להזהר שלא לזמר ניגונים המיוסדים על פסוקי תנ"ך דרך שחוק והיתול (ועיי' מ"ב סק"ט) שכל שכן שאין ליקח בדרך שיעשה ליצנות בפסוקים או בתיבות קדושות (זהו עוון פלילי). ואם מתכוונים לשם שמים לתת שבח והודאה לבורא ית' על חסדיו או להתעורר ביראת שמים או דרך תפילה ובקשה מותר, ובכלל זה, מה שנהגו לזמר בביהכ"ס בשבת ויו"ט בשעת התפילה, וכן מה שנהגים להתאסף יחד בחבורות וכדו' ומזמרים שירות ותשבחות וניגוני התעוררות (מ"ב סק"ד, שדי חמד אסיפת דינים מערכת ז' אות י"ב, ארחות חיים - ספינקא אות ו').

שמחת נישואין והכשיטי נשים

בשעת נישואין לפני החופה מניחים בראש החתן במקום הנחת תפילין אפר מלקח זכר לחורבן, ונהגו לומר בשעת הנחת האפר 'אם אשכחך ירושלים...' (ס"ב). נהגו לשבר כוס בשעת כתיבת התנאים ובשעת החופה כדי לזכור את ירושלים, ומותר לשובור כוס שלם ואין בזה משום בל תשחית (עיי' הטעם במ"ב סק"ט, ועיי' שע"צ אות כ' שבתנאים לוקחים קערה שבורה, ואין המנהג כן - ליקוט מהרי"ח). והמנהג לשבר כלי זכוכית בשעת החופה וכלי חרס בשעת התנאים (שע"ת אות ג', עיי"ש טעם נוסף לשבירת הכוס בשעת כתיבת התנאים). אשה שיש לה כמה מיני תכשיטים לא תלבש כולם ביחד, אלא תשייר בכל פעם תכשיט אחד שאינה לובשת זכר לחורבן, ודין זה נוהג גם בשבת ויו"ט ואין לחוש לאבילות בפרהסיא כי אין השייר ניכר כ"ב (שו"ע ומ"ב ס"ב, עיי"ש, שע"צ אות י"ג).

שיור אמה על אמה בלא סיד

הטח ביתו בטיח ומסייד עליו סיד צריך לשייר אמה על אמה בלא סיד (שו"ע ס"א, ועיי' שע"ת אות א' שצריך שיהיה ריבוע דוקא ולא ארוך וצר [אף שיש בו כדי לרבע אמה על אמה]) אבל א"צ להסיר גם הטיח [עד שיראו האבנים שתחת הטיח] אף אם צבע הטיח הוא כמעט כצבע הסיד (כ"מ דברי המ"ב סק"ב), וכן הדין במי שמצפה ביתו בטפטים (wallpaper) או פי. וי. סי. (p.v.c.) וכל כיו"ב שצריך לשייר אמה על אמה בלא טפטים ואם יש סיד תחת הטפטים צריך לשייר אמה על אמה בלא סיד (מ"ב סק"ג, ועיי' פמ"ג א"א סק"ד).

מקום השיור הוא בקיר שכנגד הפתח כדי שיראה השיור מיד בבניסתו לביתו ויזכור החורבן ויתאונן עליו, ואם אין לו קיר כנגד הפתח או שיש ארון כנגד הפתח ישייר אמה על אמה מעל הפתח כדי שבעל הבית היושב בפנים יראה את השיור כשיושב בביתו (עיי' שע"ת אות א'), וי"א שבאופן כזה ישייר במקום הקרוב ביותר לקיר שכנגד הפתח (עפ"י מור וקציעה סי' זה).

אין לצבוע את מקום השיור אפי' בצבע שחור וכל שכן, שאין לתלות

שם תמונה אפי' תמונת ירושלים או הכותל המערבי

אלא מניח השיור כמות שהיא (מ"ב ושע"צ סק"ג, עיי"ש שיש נוהגים לצבוע השיור בשחור ולכתוב ע"ז זכר לחורבן ואין למחות בידם, ומ"מ לכתחילה צריך לנהוג כפשטות הדין, עיי' שלה"ק ריש מס' תענית ד"ה לעולם, ועיי' בה"ח אות י"ב שכתב בשם המועד לכל חי ששמעו מאביו שהיה בדוק אצלו שכל בית שיש בו שיור אמה על אמה כדין אותו הבית נכון עד עולם וכל הדרים עליה). הקונה דירה ישנה מגוי אינו מחוייב לקלף הכתלים ולשייר בה אמה על אמה כי החיוב הוא לשייר בשעת סיווד הכתלים [ובית זה לא היה מחוייב כיון שהיה של גוי] ואין חיוב לקלף הכתלים אחר הסיווד (שו"ע ס"א, מ"ב סק"ד), ואם מסייד הבית מחדש וכל שכן אם עורך שיפוץ ובונה הכתלים מחדש צריך לשייר אמה על אמה אחר הסיווד כי בשעת הצביעה חל עליו חיוב מחדש (כן יש ללמוד מהמבוא בשע"ת אות ב').

הקונה דירה ישנה מיהודי ואין בה שיור אמה על אמה מחוייב לקלף הכתלים ולשייר אמה בלא סיד כי בשעת סיווד הבית היה חיוב על הישראל לשייר והחיוב אינו נפקע אף אם עבר וסייד כל הבית (מ"ב סק"ד).

הדר בשכירות בדירה שאין בה שיור אמה על אמה אינו מחוייב לקלף הכתלים ולשייר אמה על אמה (עיי' פס"ת אות ג'), אכן, אם השוכר רשות ויקלף הכתלים ושייר אמה על אמה (עיי' פס"ת אות ג'), אכן, אם השוכר מסייד את הדירה מחדש מחוייב לשייר אמה על אמה אפי' אם הדירה שייכת לגוי (שע"ת אות ג'). בביהכ"ס ובביהמ"ד ובכל בנין של מצוה אין חיוב לשייר אמה על אמה (בה"ל ד"ה שאין). (נערך ע"י הרה"ג ר' יעקב טרויבע שליט"א)

אזרחות חיים

הרה"ק רבי מאיר הלוי ראטענבערג זי"ע מאפטא בעל "אוד לשמים" כ"ה תמוז תקפ"ז

החתום בספר הם מעידים, שהספר הוא בהעתק כתב ידו של "הרב הקדוש רבינו מרדכי מסטובניץ וסטאשוב".

החזרה קראו בשם "מרא דכיא" ואף הרשה לו לילך ולעמוד ולשבת כרצונו בכל צד ופינה, בעוד שהיה מקפיד על כך ביחס לשאר תלמידיו, ואף אמר לו פעם אחת "אני נותן לך בזה כמה מאות חסידים לנהל עדה כי הנשמות כבר מחכים עליך". מהרה"ק רבי מרדכי היה חיבור גדול על התורה על דרך הקבלה והחסידות ונקרא בשם "מרא דכיא", ונאבד, הצדיקים הנודעים בפולין היו מזכירים את שם הרה"ק רבי מרדכי ברטט כבוד וסיפרו תמיד בגדולתו וקדושתו]

כבר בטל ילדותו למד בישיבתו של אחד מגדולי גאוני הדור נכד הגאון הקדוש רבינו הש"ך זי"ע ונו"נ להרמ"א זי"ע ה"ה: הגאון האדיר המפורסם רבי יצחק אברהם כ"ץ צוק"ל רבה של סטאבניץ ופינטשוב, שחיבבו ביותר, כפי שרואים אנו בספרו שו"ת "כתר כהונה" (סי' ל) "נשאלתי מתלמידי ידידי הרבני המופלג בתורה חריף ושנון מהור"ר מאיר סג"ל נר"ו

שישב בעת ההוא עוד בסטאבניץ, והוא היה גם ממדריכי רבינו בדרך החסידות, ועל ידו נתקרב לרבו הקדוש ה"חווה מלובלין" זי"ע.

[הרה"ק רבי מרדכי מסטאשוב צוק"ל היה צדיק מפורסם בדורו, והיה נחשב להיושבים ראשונה במלכות אצל מורו ורבו הרה"ק מלובלין, והרבי אמר עליו שבחים גדולים ונוראים כמעט יותר מעל כל תלמידיו. בספר "גדולת מרדכי" מובאים ענינים נפלאים מגדולתו וקדושתו, ושם נאמר שהסתופף בצל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע והיה מגדולי התלמידים שם, וגם שהרה"ק מלובלין שלח את בתו העקרה אליו שיתפלל בעדה, ואכן נושעה ע"י תפלתו, כאשר חלה החווה מלובלין זי"ע שלח אליו מכתב עם קוויטל כתובה בכתב ידו הק' ובה כתוב: "נא להזכירני בתפילתך הזכה, כי אם אתה מתעקש בתפילתך אינך זו עד שהנך נענה. יעקב יצחק בן מאטיל". והמכתב היה בגנזי כתביו של בנו של הרה"ק רבי מרדכי רבי בעריש אבד"ק בקאמינסק, רבי מרדכי הוא שהעתיק ספר "זאת זכרון" של החווה מלובלין בעצם ידו, ובהסכמות צדיקי הדור שבאו על

רבינו הרה"ק רבי מאיר הלוי זי"ע נולד בשנת תק"כ לאביו הרה"צ רבי שמואל סג"ל הלוי זצ"ל מגזע השל"ה הק' זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת פייגא ע"ה, נכדת הגאון הקדוש רבינו הש"ך זי"ע. בילדותו נתייתם רבינו מאביו זצ"ל, ואמו הצדקנית גידלתו לבדה באהבה וחיבה, ומסופר שמעולם לא הקיצתו משנתו, ופ"א חלם שאמו מקיצתו, ועדיין לא רצה לקום וחזר לישון, ושוב חלם שנית שאמו מקיצתו, והיה זה פלא בעיניו כי ידע שאין זה דרכה, וקם וראה שאמו עדיין ישנה ולא היא הקיצתו, ואז הבין שלא אמו הקיצתו, אלא "האם כל חיי" די רעכטע מאמע, הקיצתו לעבודת הבורא.

ומסופר כי אמו הצדקנית היתה מכינה לו כל יום אחר התפלה את ארוחתו, והיתה אומרת לו כי לפי ההכנה והצלחת בישול המאכל רואה היא איך שהתפלל. רבינו קיבל תורה מאחיו הגדול הרה"ק רבי מרדכי מסטאשוב זי"ע מתלמידי הרה"ק ה"נועם אלימלך" זי"ע והיה עובר לפני התיבה בימים הנוראים בליזענסק, ומגדולי תלמידי הרה"ק ה"חווה מלובלין" זי"ע,

מסטאבניץ", ובסיוס התשובה שנכתבה בפינטשוב, מקום רבנותו לאחר שעזב את סטאבניץ, הוא מציין "מנאי רב רחימן החפץ ומצפה ליקר גדולתו". וזאת בנוסף להערכה המודגשת בדיונו ההלכתי שם, בדברי הריטב"א בחולין, ע"ש. וכן (שם בס"י נה) כתב רבו "נשאלתי מכבוד תלמידי ידידי הרבנים המופלאים ומופלגים בתורה היושבים על מדין בק"ק סטאבניץ ה"ה מהור"ר מאיר סג"ל ומהור"ר זאב וולף נר"ו" ושם בסוף התשובה "אך מגודל אהבתם הנמצאות בקירות לבבי טרחתי בכל יכולתי". וכן בצוואתו מזכיר את רבינו כמובא להלן, וגם צוה לתת את כוס הקידוש שלו לרבינו. רבו זה כשעבר לכהן פאר בעיר פינטשוב, מינה את תלמידו רבינו למלאות את מקום רבנותו, בסטאבניץ.

זוגתו היתה הרבנית הצדקנית בת רבי אהרן הנסתר זצ"ל, [עליו אמר הרבי מלובלין ז"ע שאליהו הנביא זכור לטוב הי רגיל לבוא אליו כמעט בכל יום] חתן הרה"ק רבי ברוך קדוש זצ"ל. **ברם** קודם התגלותו ידע רבינו סבל ועוני, ולמד תורה מתוך דחקות גדולה, וביתו היה ריק מכל, ובעוד שהוא עצמו שרוי היה בתעניות רובו של שבוע, רעבה משפחתו ללחם ממש, ומסופר שפעם אחת בחורף היה קור גדול ונגרם על ידי כך לרבינו ביטול תורה ועבודה, התפלל רבינו ואמר: או שלמאיר תהא מעות לקנות עצים להסקה או שהקור יפסק, וסיים לאחר מכן שהש"ת עזר "די פראסט האבן נאך געלאזט, און מאיר האט אויף קיין פייער האלץ נישט גיהאט".

לימים ביקר בביתו ריעו ועמיתו הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע, ולאחר שעמד על מצבו הקשה התבטא כי "יבואו ימים ועל שולחנו יישפך יין רב כמים" ואכן מסופר שפ"א בר"ה עמדו על שולחנו הק' כ"ד כדים מלאים יין וזה הי' חידוש בימים ההם. עוד מסופר כי בתקופה זו בישלה פעם אחת זוגתו הרבנית הצדקנית ע"ה עבורו מאכל "געלא קאשע", והדרך היתה שהיו נותנים אחר בישול את הקאשע לקערה ולהדביקה היטב בדפנות עד שנעשה גומא בקאשע, ובתוך הגומא היו שופכים חלב רותח, וכך אכלו זאת, ושם בבית לא היה קערה, ולכך שאלה הרבנית קערה משכינתה, ולעת ערב ביקשה השכינה בחזרה את הקערה, ותאמר לה הרבנית כי עדיין לא שב רבינו מביהמ"ד על כן תמתין עוד מעט לקערה, וכך חזר חלילה כמה פעמים, ובתוך כדי כך נפלה הקערה ונשפך כל ה"קאשע" על הקרקע שהיה מלא עפר ונתלכלך ה"קאשע" והצטערה הרבנית על כך מאוד, ביודעה כי רבינו מיתב בתעניתו, ועתה מה יאכלו ותוך כדי כך הגיע רבינו הביתה וראה את הרבנית בוכה, וכשסיפרה לו כל העובדא הנ"ל השיב לה רבינו "שזהו הנסיון האחרון, כיון שבקרוב נאכל בקערה של כסף" ואכן מיד לאחר זה קיבל רבינו את כתב הרבנות בסטאבניץ כאמור לעיל. ומיד בחוהמ"פ הגיע עשיר גדול

מוארשא והביא לרבינו מתנה קערת כסף, ואכלו מהקערה.

שנים אחדות כיהן רבינו ברבנות סטאבניץ, עד שנתבקש למלאות מקום רבו הרה"ק בעל "אוהב ישראל" מאפטא ז"ע כרבה של אפטא, על רבנותו באפטא מסופר כי באחד הימים בשנת תקס"ט ציוה ה"אוהב ישראל" לבני ביתו שיארזו את החפצים, משום ששמע כרוז מהשמים שרבינו, רבי מאיר הלוי נבחר לרב באפטא, והיות שאין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימה, אם כן עליו לפנות את מקומו, כי אחרת חייו בסכנה, ובאותה שעה עבר לכהן ברבנות יאס, ואילו רבינו עלה על כס רבנות אפטא, בה כיהן עד יומו האחרון, ועל שמה נקרא, ושם מנוחתו כבוד.

רבינו היה תלמידו המובהק של החוזה הק' מלובלין ז"ע, והמשיך את דרכו המיוחדת של רבו לעורר רחמים על ישראל, ולהשפיע להם כל טוב, וכך הם דברי קדשו בספרו "אור לשמים" (פרשת וישלח כג, א) "שגם ע"י שפע ועושר יוכל האדם להשיג ג"כ הזדככות, כמו ע"י יסורין וכו', שגם ע"י עושר וכבוד יוכלו להאיר נשמותיהם, וכן שמעתי מכ"ק אדמו"ר מוהר"י מלובלין כי באותו זמן שיושפע שפע לגוף, באותו זמן נשפע גם כן להנשמה שפע רוחני". **יתר על כן** "כמו בגאולה ראשונה הנקמה היה בדרך שאלה (וישאלו איש מאת רעהו שמות יא, ב) כמו כן בגאולה אחרונה שיהיה במהרה בימינו, שיתלבש כביכול בלבושי נקם יהיה ג"כ בדרך שאלה, כי עצמותו ית' הוא כולו רחמים גמורים, רק שבביל אהבת ישראל שהם ראשית המחשבה יתלבש כביכול בלבושי נקם". **הנקמה היא** באמצעות השפעת השפע לישראל "ובזה יהיה לנו נקמה משונאינו, שהש"י ישפיע לנו פרנסה ועושר וע"י זה יראו שונאינו ויבושו, וזה ג"כ פירוש (הפיוט בזמירות שבת) משוך חסדך ליודעך א-ל קנאו ונוקם, כי שכר האמיתי של ישראל הוא עין לא ראתה, ולא שייך בו נקמה, אבל קאי על החסדים הגלויים שיושפעו לנו, ובזה יהיה לנו נקמה מהאומות, וזה: א-ל קנא ונוקם".

רבינו מדגיש את שיטת רבו זו בכל הזדמנות, וכן כתב (פרשת אמור סז, א) "כאשר שמעתי מכ"ק אדמו"ר מוהר"י מלובלין זצלה"ה שכאשר בא שפע לאדם הוא בא עם אור עליון מלמעלה, ואני מצאתי סעד לדבריו, כי אותיות פרנסה הם מרומזים בפסוק: נסה עלינו אור פניך ה'". (תהלים ד, ז) **מהענין לציין** מה שכותב רבינו (פרשת בהעלותך עה, ב) "וכאשר הצדיק ממשיך השפעות לישראל, אז ממילא מגיע אליו גם כן ההשפעה, וכמו ששמעתי מכ"ק אדמו"ר מוהר"י מלובלין זצלה"ה, שמגיע לו שכר סרסרות ו**כידוע** אמר פעם על עצמו "שלא יצטרך להתבייש בדברי תורתו מאברהם אבינו" ובכל הדורות מאז שיצא הספר בשנת תר"י לראשונה הרבו ללמוד ולעיין בו ואפי' באותם המקומות שלא הבינו לא היו מדלגים כי

החשיבו כל תיבה ותיבה, וכמו שאמרו צדיקים "הספר אור לשמים הוא כמו תרופה שמועיל אפילו אם אין מבינים תוכנו וסגולתו".

וכך היה רגיל לומר: "צדיק בעת שהוא נוסע בדרך, מוטל עליו להשיג על ב' עינינים: א' לשמור ביתו מכל רע. ב' שבכל מקום בואו יהיה אך טוב. ועל זה מרמזין השני נוני"ן המצויינים בספר תורה (פרשת בהעלותך). קודם ויהי בנסוע ואחריו. והנה נוי"ן מספר חמישים, מרמז ליובל, ויובל נוסע ונו"ן ינגע לא יקרב באהלך. גם מרמז 'בית יעקב' לכו ונלכה, וארון הלא מרמז על הצדיק, וזה ויהי בנסוע הארון, היינו בעת שהצדיק נוסע, מוטל עליו להשיג אשר א' ונגע לא יקרב באהלך, שיהיה ביתו משומר מכל רע, ב' בית יעקב וכו' שבכל מקום בואו יהיה בית יעקב מבורך בכל טוב (שארית ברוך סח).

רבו החוזה מלובלין ז"ע כיבדו מאד והעריצו נפלאות, ופעם אמר החוזה מלובלין ז"ע להרה"ק רבי אריה לייבוש מטארניגראד ז"ע אבי ה"דברי חיים" ז"ע מצאנו שיש לו שלוש תלמידים שאינם שוכחים מפחד השי"ת אפילו רגע אחד והם: הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ז"ע והרה"ק רבי קלמן מניישטאט ז"ע ה"מאור ושמש" והשלישי הוא רבינו, בעל "אור לשמים".

התנאים של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא ז"ע היה מלובלין בשנת תקע"ה לפ"ק, בשנתו האחרונה של הרבי מלובלין עלי אדמות (לשון השטר-תנאים נדפס בסה"ק נתיב מצותיך), והיו שני ערבים-קבלנים מכל צד, מצד החתן היו הגה"צ מוהר"ר מרדכי בנו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע, והרה"ק רבי שמעון אודערבערג ז"ע (הנקרא ר' שמעון זייטש), ומצד הכלה (בתו של הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב ז"ע) היו ערבים-קבלנים ה"מאור ושמש" וה"אור לשמים". והנה בשטר התנאים כותבים: "ע"ק מצד הכלה ה"ה וכו'", והרבי מלובלין בקראו התנאים, לא קרא 'ערב קבלן' מצד הכלה וכו', רק קרא 'עקשן קדוש' מצד הכלה וכו'.

פעם כשהסתופף רבינו בצלו של רבו מלובלין, הגיע לשם עשיר וכראותו את רבינו שלבש בגדים פשוטים מפני שכאמור היה עני מרוד וסבל קשות ממחסור, חשבוהו לאיש פשוט, וראה איך שרבינו טובל במקוה הרבה פעמים באנחות וכוונות, התלוצץ עשיר זה מרבינו, ודיבר אליו בעזות על כך, ורבינו נתבייש מכך ויצא מהמקוה, ולאחר כמה ימים הגיע ללובלין שליח לעשיר הזה והודיע לו שכל רכושו עלה רח"ל בשריפה, ונכנס העשיר אל החוזה מלובלין ז"ע וביקש ממנו ישועה, וענה לו החוזה מלובלין ז"ע כי נראה שכל זה בא מפני שפגע בכבודו של צדיק גדול, ואינו יודע מיהו, אך הוא מבטיח נאמנה שעוד יבוא זמן ויתודע לו מיהו צדיק זה, ואז יפייסנו וכשהצדיק הזה ימחול לו יחזור שוב לעשירותו, ולאחר כמה שנים כשרבינו כבר נתפרסם הגיע לשבות בעירו של עשיר זה וכראותו את רבינו נזכר מכל העבר

עליו, ומרוב צער נתעלף, ולאחר ששב רוחו רץ אל רבינו ופייסו בדמעות שלישי, ורבינו מחל לו, ובירך אותו, ואכן נתקיימה ברכות הצדיקים רב ותלמיד, והעשיר הזה חזר לעשירותו כמקודם.

סיפור מופלא היה לרבינו בשליחות קודש מרבו החוזה מלובלין ז"ע, והוא כי פעם בהיות רבינו בצל הקודש אצל רבו החוזה מלובלין ז"ע קרא לו רבו ואמר לו שעליו לנסוע מיד הביתה, אלא שצוה לו שישע דרך "וויסליץ" שיפרוס בשלומו של הרה"ק רבי משה דוד לידא זצוק"ל אבד"ק וויסליץ בעל "מגדל דוד" ושיאמר לו בשמו "שהוא אוהב ישראל", ונטל רבינו מרבו ברכת פרידה ויצא לדרך, וכשהגיע למחוז חפצו לוויסליץ הלך אל בית הרב הנ"ל ולא מצאו בביתו ושאל רבינו שם היכן הוא, ואמרו לו שדרכו בקודש להתבודד בחדר שנמצא ליד בית הכנסת הגדול ושם שופך הוא תפילתו בתחנונים ובהתלהבות,

ומיהר רבינו לשם ולא מצאו, וחזר חלילה ואמרו לו שוב כאמור ובודאי הוא בהכרח שם, ואז רץ רבינו לשם ודפק על הדלת בחזקה ולא שמע כלום, עד שטיפס על החלון והציץ וראה את רבי משה דוד כשהוא שוכב על הארץ בפשוט ידים ורגלים, מיד צווח לו רבינו בקול גדול "רבי משה דוד יש לי פריסת שלום מהרבי הקדוש מלובלין שבקשני למסור לכם שאתם אוהב ישראל", ואז התעורר קצת רבי משה דוד, וקרא רבינו לאנשים שיפתחו את הדלת, ונכנס רבינו ומסר לו שוב את הפריסת שלום מלובלין, ואז ענהו רבי משה דוד "נחמתני", וכששב לכוחותיו ספר לרבינו, כי התעמק מאוד בעמדו בתפילה לחשוב מגדלות הבורא, ומשפלות עצמו עד שנתעלף מכך, אך בשמעו ממנו הפריסת שלום מהרבי מלובלין ובפרט שאומר עליו שהוא "אוהב ישראל" אז שבה רוחו אליו.

כאמור לעיל נתמנה רבינו ז"ע בשנת תקס"ט לרב באפטא עפ"י ציווי של רבו ה"אוהב ישראל" ז"ע, ובעת פטירתו של הרה"ק ה"אוהב ישראל" ה' ניסן תקפ"ה לא רצו לגלות זאת לרבינו כדי לא להפריע לרבינו את עבודת חג הפסח, אכן אחרי עריכת ה"סדר" נענה רבינו ואמר "לא אדע מה זאת כי ראיתי את מורי יושב בזוהר מבריק אשר לא יכולתי לראות את פניו, ואצלו יושב בנו רבי יצחק מאיר בעצבות ואבלות" ורק כעבור שבעה שבועות נפתר לו מראה זה בהבשרו בשורה רעה על פטירת רבו מאפטא, ואז נהג אבלות שעה אחת וכשקם אמר "הרב מלובלין היה מורי ורבי, והרבי מאפטא היה לי כהאומן ליונק". **ומסופר** שפעם בשיח קודש בין הרה"ק מאפטא לבין החוזה מלובלין ז"ע נסוב שיחתם אודות רבינו כשכל אחד מהצדיקים משתבח ברבינו כתלמידו, ואחרי כן שאלו הם את רבינו תלמידו של מי הוא וענה: לומד אני גם בבא קמא וגם בבא מציעא.

רבינו קיבל תורה גם מהרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב ז"ע (כפי שציין בספרו "אור

לשמים" פ' תולדות (כ. א) "מה ששמעתי מכאדמו"ר מוהר"מ זצלה"ה מרימינוב שפי' הפסוק (שמות כד, יד) ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה, וכן מביא משמו בפ' בהר ובפ' נשא).

רבינו אף הסתופף בצל הרה"ק רבי מרדכי מנעשניז ז"ע, וכפי הנראה היה גם אצל הרה"ק בעל ה"קדושת לוי" מברדיטשוב ז"ע (כפי שציין רבינו בספרו הנ"ל פ' וישב ופ' בשלח, ופ' נשא ופ' נצבים) כן נסע רבינו פעם להסתופף בצל הגה"ק רבי ישראל יונה הלוי לנדא זצוק"ל אב"ד קעמפנא בעל "מעון הברכות" (ואף שרבינו הסתיר א"ע אך מיד אמר לו גאון זה, למה לך החכמות וההסתר).

רבינו היה מיוזד עם הרה"ק רבי זוד מלעלוב ז"ע כמו"כ היה מיוזד עם הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב ז"ע (חמיו של הרה"ק ר"א מקאמאראנא). עוד ידידות היה לו לרבינו עם ידידו מבית היוצר הגדול "לובלין" הוא הרה"ק רבי ישכר דב הס"ק מראדאשיץ ז"ע. גם עם הרה"ק רבי צבי הירש מרימינוב ז"ע היה רבינו בידידות. גם עם הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאזניץ ז"ע בעל ה"באר משה" היה לרבינו ידידות גדולה ואף בא עמו בקשרי שידוכין.

רבינו הסתופף גם בצלו של היהודי הקדוש מפרשיסחא ז"ע, ואף נצטוה מרבו "החוזה מלובלין" ז"ע להתפלל על רבו היהודי הקדוש ז"ע לאריכות ימיו, ואמר לו כי דבר זה יועיל גם עבורו, כי כשמתפללים עבור הצדיק זה טובה גדולה גם עבור המתפלל.

ופ"א כשהי' בשב"ק בלובלין וישב סמוך להרבי מלובלין ז"ע, הרכין הרבי גחון ולחיש ליה באזנו ושאלוהו בחשאי אם הוא מתפלל בעד אריכות ימיו של היהודי הק' ז"ע, והשיבו כי מאותו פעם ששמע מרבו מקיים כן ומתפלל בכל יום, ואמר הרבי ז"ע טוב טוב.

פעם סיפר רבינו לתלמידיו הרה"ק רבי אריה לייבוש מאופלא ואוזרוב ז"ע והרה"ק רבי לייבוש מצויזמיר ז"ע - שהם היו גם מתלמידי היהודי הקדוש ז"ע, איך שפעם אחת בעת הסתופפו בצל רבו בפרשיסחא, ובעת הפרדו מרבו אמר לו רבו "היהודי הקדוש" שזאת הוא בטוח שכאשר אומר איש ישראלי את הפסוק "שמע ישראל" בכל כוחו פעם אחת, אז כבר נתייאש ממנו הבעל-דבר לגמרי, כי יודע הוא שלא יפעול שוב אצלו חלילה להדיחו מעבודת הבורא ב"ה ומיראת שמים, אך מה הוא עושה לכך, הוא משליך ונותן לו מדריגות רמות, וע"י כך יכול אח"כ להשיגו, ולעשות אתו מה שחפץ רח"ל, כי הוא כבר שלו. אמנם האיש החכם הרוצה להנצל מפח יקוש ולהשמר לבל ילכד במצודתו, הולך הוא ליער וצועק להשי"ת בלי הפוגות, ואינו אז משם עד שנוטלים הימנו כל המדריגות האלו, ובה פטרו לשלום.

והנה במשך הנסיעה חזרה אל ביתו חשב רבינו בעצמו על מה רמז רבו בדברים אלו, ולא ירד לסוף עומק דעת רבו, ברם לאחר זמן בקומו

ביום אחד בבוקר ויצא החוצה, והנה שמע פתאום והבין מה שהעוף מצפצף ומה שהחמור נוער ומה שהבהמה נוהמת, וכן כל שיחות חיות ועופות, ולא ידע מאין הגיעה לו השגה זו, ואז נזכר בדברי רבו היהודי הקדוש ז"ע והבין שמעשה הבעל-דבר הוא, בכדי ללכדו במצודתו רח"ל, ומיד התחיל להתפלל ולהרעיש עולמות ולא אז משם עד שנלקחו ממנו מדריגות אלו, אמנם הוסיף שדבר אחד נשאר אצלו והיא מדריגה אשר טוב שגם הם ילמדו ממנו מדריגה זו, כי מועיל הוא לנשמה והוא: כי ישלח את נשמתו לטבול בנהר דינור וכאשר תחזור אח"כ אל הגוף, אז היא נקיה וטהרה, זכה ומצוחצחת מאין כמוה,

וכשסיים דברים אלו נפל על משענת הכסא שישב עליו ונתעלף עד כי כמעט שלא נשאר בו רוח חיים, וככה היה במצב זה כשעה עד שלאט לאט חזר לאיתנו, ואילו לא שמעו הם דבריו הקודמים, היו חושבים שחלילה נסתלק, ובהקיצו אמר להם: איני יכול לתאר לכם גודל התענוג, ועריבות ומתיקות של נשמה צחה ונקיה אשר היא כעת. ופעם אחת כשתלמידו מאופלא ז"ע סיפר עובדא זו לתלמידיו הראה להם ג"כ דבר זה בפועל ממש.

על גודל דביקותו בו ית' מוצאים אנו סיפור נפלא, כי אחיו הרה"ק רבי מרדכי מסטאשוב ז"ע עמד בתפלה, ותוך כדי כך הרגיש כיצד אחיו רבינו זוכה לעליית נשמה, והוא "משתעשע בעולמות ובהיכלות עליונים, ויש לו שם עריבות נעימות ידידות עד כלות הנפש למסור נפשו לה' ולהתענג ולשמוח בדביקות נפלאה, לדבק את נשמתו באור אין סוף ב"ה, ותגעל הנפש את הבשר לצאת מנרתיקה ולשוב אל אביה שבשמים" מיד סיים תפילתו ורץ בחפזון אל אחיו, ועורר אותו מדביקותו לאחר שצעק בקול גדול, וכך גרם שתחזור נשמתו לגופו. רבינו היה כל ימיו מחזיק לו טובה, על שהצילו ולא יצאה נשמתו לפני הזמן המיועד לכך.

ולא היתה זו הפעם היחידה שאחיו מילט את נפשו, כי עוד היה מעשה שרבינו הגיע עד שערי מות, ורק תפילת אחיו הצילתו, כמסופר: "הרב הגה"ק רבינו מאיר הלוי זצוק"ל מאפטא חלה ונפל ל"ע למשכב עד שנעשה מסוכן מאד ר"ל, ושלחו הרבה פעמים לרבינו הקדוש אלוקי מלובלין, וגם אחיו הרה"ק רבינו מרדכי זצוק"ל מסטאשוב התפלל עבורו, ופעם אחת הלך הרה"ק מסטאשוב לבקרו ובאמצע הדרך באו לקראתו ואמרו לו שאין לו למה לילך, כי הוא גוסס ר"ל, והלך במהירות בחזרה לביתו וסגר הדלת והתפלל עבורו, ובתוך כך מצבו התחיל להשתפר לאט לאט עד שנרפא לגמרי. אח"כ נסע הרה"ק מאפטא ללובלין, וכאשר נתן לו הרבי מלובלין ז"ע שלום אמר לו בזה הלשון: "אייער ברידער אייער ברידער, וואס ער קען קאן מיר אונז נישט, עהר איז אזוי ווי א בן יחיד אין היממעל, ער שטעלט זיך אנידער גייט ער נישט אוועק ביז ער ווערט נענה.

בסה"ק "ברכת טוב" להרה"ק רבי אריה יהודא לייבוש מאוזרוב ז"ע מביא (בעמ' פג) בשם חותנו הרה"ק ר' אליעזר שלום מורגנשטרן זצוק"ל אב"ד פיטערקוב ששמע מפ"ק רבינו, שבתחילת עבודתו בקודש השיג הרבה מדרגות עד כדי שהנרות שבת הגידו לו עתידות, והתחנן הרבה להשי"ת שיטול זאת ממנו שלא מחמת זה הוא עובד את השי"ת, עד שלקחו ממנו מדרגות אלו. עוד מביא שם (פ' לך לך) שרבינו העיד על עצמו, שאפי' שהוא אוכל בטהרת המחשבה ובלי שום תאוה, אעפ"כ ההבדל בין לפני האכילה לאחר האכילה הוא כמו אדם לפני מלאך, שנתגשם באפס מה.

בספה"ק "ארון עדות" להרה"ק רב שרגא יאיר מביאלאברויג ז"ע (זר זהב בד"ה אשרי תמימי דרך) מביא: "כאשר שמעתי אומרים בשם הרה"צ הקדוש מרן ר' מאיר מאפטא ז"ע שפ"א פתח את החלון והביט ואמר רואה אנכי שהולכים מן השמים רוחות רעות רח"ל, ואמר הרה"ק צלה"ה שילכו הרוחות הרעות למדינות שאין שם זרע ישראל, וכן היה".

רבינו היה ידוע בתפילתו הקדושה, אשר היתה בהתלהבות עצומה, שהגיעה עד כלות הנפש, חלק נכבד בתפלתו תפס ענין הנגינה והשיר. רבינו היה מנגן נפלא והי' מחונן בקול נעים ומלא מתיקות, והיה יורד לפני התיבה אצל רבו הרה"ק מלובלין ז"ע, וגם מזמר שם אצל הסעודות של שבת ויו"ט. עד היום יש במסורה אצל יו"ח נגונים ממנו וגם נוסח התפלה של ימים נוראים, כולם מלאים ערגה וגעגועים ליוצר ובורא ומעוררים את לב האדם לאהבתו ויראתו יתברך.

ופעם אף הלשינו על רבינו בפני הממשלה האוסטרית אודות התפילה, כאילו רבינו הוא בעל הזיות מסוכנות. וכשהגיע גנרל מיוחד לחקור את רבינו על כך, אמר לו רבינו בהתלהבות: דוד המלך ע"ה אומר בתהלים (לט, ד) "חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש, דברתי בלשוני" ודברים אלו שיצאו בקול חוצב להבות ובהתלהבות מפה קודש, עשו רושם אף על גוי זה ופטרו לשלום.

בהתלהבותו הגדולה הלהיב לבבות ישראל לעבודת השם יתברך מתוך שמחה עצומה. פעם בערב יו"כ, עת שבת המדרש היה מלא מפה לפה, המון רב שבאו לתפילת כל נדרי, נכנס רבינו בסערה לבית המדרש, והכריז בקול גדול: "יהודים יקרים נפיים את התורה הק' אשר פגמנו בה כל השנה, ולא קיימנו מה שכתוב בתורה", דבריו הקדושים עוררו את כל העם, וגעו כולם בבכיה במשך כמה שעות, ורבינו בעצמו אחרי שאמר את הדברים האלה שב לביתו. וחזר אחרי ג' שעות לבית המדרש, ומצא את כל הקהל בוכה, ורוח נכאה. מיד הרים את קולו בצעקה: "יהודים יקרים לא לכך התכוונתי, עלינו לשוב בשמחה אל השי"ת", והתחיל תיכף לומר האדרת והאמונה, ועורר את כל הקהל מבכיתם, והשמחה והתלהבות היתה כה גדולה,

עד שהחלו מרקדים במשך שעה ארוכה. אח"כ ניגש רבינו לפני העמוד, ופתח באמירת תפילת כל נדרי.

רבינו הי' בעל צורה נפלאה והי' מראהו נורא מאד כמלאך ד' צבאות, והרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק סיפר בשם בעל דברי יחזקאל ז"ע שבשעה שהלך בשוק היו הגוים נסים מפניו מרוב פחד. **ידידות** מיוחדת שררה בין רבינו ז"ע ובין הרה"ק הזקן מראפשיץ ז"ע, בעוד ששניהם יושבים בצל קורת הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע בלובלין היו חברים וידידים, וכך נשאר כל הימים. הרה"ק מראפשיץ אף הורה לבנו הצעיר הרה"ק רבי אליעזר'ל מדזיקוב ז"ע שיבחר לו לרבי את רבינו, כפי המסופר: הי' זה בחג השבועות כאשר ישבו ששים צדיקים סביב השולחן, וכאשר פנו מהשולחן והלכו לבית המדרש, שאל הרה"ק מדזיקוב את אביו על מדרגות כל אחד ואחד, ואז הראה הרה"ק מראפשיץ לבנו על רבינו, שישב בצד ואכל כזית פת, כי מרוב פחד לא אכל ע"י השולחן, ואמר עליו ראה כי איש אלקים קדוש הוא.

והרה"ק מהרב"צ מבאבוב זצוק"ל היה מספר, שהרה"ק מראפשיץ הראה לבנו על רבינו ואמר: "דו זעסט, דארט זיצט א איד מיט א צוריסענעם שטריימל, וואויל וועט זיין פאר די וואס וועלן זיך צוטשעפען צו איהם". **ברבות הימים** נשתדך רבינו עם הרה"ק מראפשיץ, כי לקח לבתו את הרה"ק רבי מנחם מענדיל מגלאגוב ז"ע, שהיה בנו של הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ ז"ע, חתן הרה"ק בעל זרע קודש מראפשיץ ז"ע. **ומסופר**: "בבוא הרה"ק מראפשיץ (הסבא) לחתונה הלך הרה"ק מסטאבניץ לקראתו בעונה והכנעה יתירה כתלמיד לרבו, ובידו צלוחית עם י"ש לשתות, וכאשר קיבל ברכת שלום מהרה"ק מראפשיץ אמר לו הרה"ק מסטאבניץ 'מחותן', כשיבוא משיח צדקנו נלכה לקראתו ג"כ עם צלוחית י"ש למען הראות גודל מרירות הגלות שעבר עלינו, שיוכל לראות ולשער א"ע במה החיו והשיבו נפשם עם קדוש בגלות מגודל חלישות לבם. והרה"ק מראפשיץ דהוי משתעי בלישנא דחוכמתא כידוע, השיב: החיות מיי"ש לא יהי עוד כ"כ רבואתא, אני אומר שילכו לקראתו עם רבי' כמוני, ואז יראה משיח צדקנו מרירות הגלות, במה שהחיו נפשם בגלות המר..."

ועוד מסופר מה שראו אצלו בעת שבעת ימי המשתה הללו: רבינו ז"ע הי' רגיל שהטאבאק הי' מונח אצלו על השולחן, ובתוך ימי המשתה של חתנו הרה"ק מהרמ"מ זצלה"ה אבד"ק גלאגוב פ"א בתוך הסעודה נעתק הטאבאק ממקומו על השולחן, והתחיל לחפש את זה, והחתן בראותו שמחפש את הטאבאק, לקח את הטאבאק והושיט לו ידו, והתחיל תיכף להתאונן ולהתמרמר על החטא שבא לידי, שהחתן הדומה למלך שימש אותו. ואמר הרה"ק מגלאגוב שהוא מברך את עצמו שיזכה שיהי' לו הרהור תשובה כזה קודם כל נדרי כמון שראה אז אצל חותנו

ששב על החטא ההוא".

בספר מגדיל ישועות מלכו (אות מד) איתא: "סיפר הרה"ק מבארנבוב זצוק"ל כי לזקנו הרה"ק מראפשיץ הי' אהבה וחבה גדולה עם הרה"ק רבי מאיר מאפטא ז"ע, וכאשר נפטר זקנו מראפשיץ ז"ע לא הודיעו לרבי מאיר ז"ע מפטירתו פ"א בא איש כפרי אשר דר בכפר סמוך לעיר ראפשיץ ויכנס להרה"ק רבי מאיר והציע לפניו בקשתו כי כאשר הוא מחזיק פרות חולבות אצל אדון א' וכעת נתמעט פרנסתו כי הפרות חדלו לתת חלבן, ובתוך הדברים סיפר כי מלפנים כאשר הי' במצוקה נסע אל הצדיק מראפשיץ, וכעת אחר פטירתו הוא מבקש אשר הרבי מאפטא ומסטאבניץ יהי' פועל ישועות עבורו. והי' כאשר שמע הרה"ק רבי מאיר ז"ע את הבשורה רעה, הכה בכפו על ראשו וישא את קולו ויברך, וסגר את עצמו בחדרו. לאחר שעה יצא ואמר אל הכפרי בזה"ל: דיר פעלט א רבי, פאר משיח'ס צייטן וועט א טשוואק אויך קענין געבין מילעך, נאר עס איז נעביך א רחמנות אויף ציון וירושלים וואס האט נעביך אהנגעווארין א הארץ פריינד'.

רבינו נסמך להנהיג את ישראל על ידי רבו הקדוש מלובלין ז"ע, וכך מסופר כי בשנה האחרונה לחיי רבו תקע"ה, שמעו תלמידי החוזה רמז כי לא יסתלק מהעולם עד שימנה אחד מהם למלאות מקומו, ובפרוס הפסח נחלש החוזה הק' והחליטו התלמידים לא לנסוע אליו כך שלא יוכל למנות ממלא מקומו, וכך לא יסתלק. ברם בחודש תמוז התגברו על רבינו רגשות קודש ונסע אל החוזה מלובלין ז"ע ואז ציוה לקרוא לרבינו, לתורה בתור לוי בפרשת פנחס [לא כמנהגו אשר בדרך כלל עלה החוזה בעצמו ללוי] כידוע העיד עליו שרואה אותו כלוי בן אחר בן עד לוי בן יעקב אבינו וכך אמר החוזה פעם "הנני מכירו עוד מבית המקדש בעת ששינו עמדנו יחד קרוב זה אל זה על הדוכן" - **והיה זה** מספר שבועות לפני הסתלקות רבן של ישראל החוזה מלובלין ז"ע בתשעה באב. וקראו לפניו בהוראת הרבי עד חמישי, ובאותה פרשה נאמר: יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה, אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו וגו' ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל. ושם נאמר בסיום חמישי "ויסמוך את ידו עליו ויצוהו כאשר דבר ה' ביד משה" (במדבר כז, כג). גדולי התלמידים ראו בכך סמיכה להנהגה, וכשנסתלק רבם קבלו עליהם את מרות רבינו. ואכן חותמו של הרבי מלובלין טבוע על תורתו, המיוסדת על הכנעה ושפלות, שמחה והמשכת שפע טוב לכל ישראל כאמור לעיל. **ובאמת כן היה**, דכל הרביים בפולין - חוץ מבית פריסחא - חסו בצל האור לשמים, וכמו שבגליציע הי' הרה"ק מראפשיץ והרה"ק מהרצ"ה - מזידיטשוב ה"גרויסע רביס" כן היה האור לשמים בפולין.

כאפטא אצל ה"אור לשמים" היתה ההנהגה בדרך אימה, שהיו תלמידיו ובני ביתו יראים

ומתפחדים ממנו. לאיך גיסא בלעלוב אצל הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע היתה ההנהגה בדרך חיבה, ולפלא שכשהיו באים לציונו של האור לשמים, אף שהיו באים הרבה אנשים יחד באמצע היום, היה נופל פחד על כל אחד ואחד, ולאיך גיסא בלעלוב אף אם היה בא א' יחידי בלילה להשתטח על קברו, לא היה מרגיש שום פחד.

הרה"ק רבי משה מטעניצר מזליחוב ז"ע
שמע מרבו החוזה מלובלין ז"ע סמוך להסתלקותו כי איננו מאמין שיהא לו למי לנסוע לאחר פטירתו ברם בתוך השבעה להסתלקות החוזה מלובלין ז"ע נגלה אליו בחלומו ואמר לו: לנסוע צריכים, ואפילו רק לחבר, ואז נסע מיד הרה"ק רבי משה לאפטא לשבות בצל רבינו, אבל רבינו היה חושש שמא לנסותו הוא בא, ואין ביאתו כאן בלב שלם, ובליל שב"ק נתגלה החוזה לרבינו, ואמר לו שידע שרבי משה הגיע לכאן לקבל עליו מרותו באמת, למרות שהוא בעצמו גדול, גם הרה"ק רבי משה שהיה לו בליל שב"ק עדיין ספיקות ראה בחלומו את רבו שהראה לו קופסת טבק, והציע לו שיריח מזה, וביום השבת ראה קופסא זו אצל רבינו ומזה הבין שעשה טוב בבואו לכאן, ומאז נקשר לרבינו בעבותות כתלמיד לרב, וכן רבינו הראה לו אותות חיבה למאד.

בספר פאר וכבוד מביא סיפור נפלא בזה"ל:
"הרב הצדיק רבי מיכל סאמאטארער (אבי הצדיק ר' פנחס סאמאטארער זצ"ל שהי רגיל אצל הגה"ק בעל ישמח משה ז"ע) שלח פ"א קוויטל להרה"ק רבי מאיר מסטאבניץ (רבינו) ודרכו של הרה"ק רבי מאיר ז"ע הי' כי הי' לו פנקס אשר בתוכו כתבו שמות האנשים אשר באו אצלו בבקשתם, וכאשר קרא שמות האנשים, מי אשר אורו עיניו נגדו שלח אחר האיש הלז ודיבר עמו וגם השתעשע עמו, ובעצמו אמר לו את מבוקשו, והבטיח לו על זה וכך נתקיים. אמר הרה"ק להגבאי הנני רואה פה שם ר' מיכל, הלא האיש הלז הוא בעל מדרגה, ותצוה לו בשמי כי רק מקוה חסר לו (כי בכפר סאמאטאר לא הי' עוד מקוה), אמר השליח הנ"ל (אשר הביא את הקוויטל) כי א"א להשיג מים בכפר הנ"ל וכבר נלאו למצוא מים. **ורבים סיפרו** כי הרה"ק רבי מאיר ז"ע אמר להשליח אמור לר' מיכל כי בתוך בית הדואר שלו (אשר היה בנוי במקום גבוה) נגד קורה שביעית יחפור, ושם ימצא מקוה כשר. כאשר בא לביתו אמר זאת להרה"צ ר' מיכל, וכמעט קם כי התחיל לחפור שמה מצא מקור מים חיים מקוה כשר, ובעת כי נסתלק הרה"צ ר' מיכל זצ"ל נתייבש המעיין ונתבטל המקוה ממקום הלז

כאשר דיבר הרה"ק מצאנו מרביתו אמר: "מכיר הייתי צדיקים שהיו בבחינת אדה"ר קודם החטא, מעולם התיקון הרה"ק מראפשיץ, האור לשמים, המאור ושמש" והמשיך בגודל מעלת אכילתם ואמר: "הן אמת מי אשר השגיח ראה שאינם אוכלים או שותים יותר מהצטרכותם,

עכ"ז אם היו אוכלים או שותים יותר הי' מצוה יותר, כי טעמו מעץ החיים ונכנסו לבחינת שבת".

ומי שראה אותם נוכח לראות שאפשר לחיות בלא אכילה ושתיה שכל חיותם היתה מאור הקדושה השופע עליהם מבחי' ואתה מחיה את כולם.

הרה"ק בעל "אור לשמים" מאפטא ז"ע אמר פעם בליל סוכות, באושפיזין של אברהם אבינו ע"ה: אין אנו בושין להכנס לסוכה עם האהבת ישראל שלנו בפני אברהם אבינו ע"ה! ואמר על כך הרה"ק מצאנו להרה"ק מרוזודוב: האמת, שלפי השגתו של רבי מאיר'ל באברהם אבינו לא היה לו ליבוש מפניו, אבל טאקי אברהם אבינו - לאו כל מוחא סביל דא.

סיפור הרה"ח ר' ישעי' קלונימוס שטרנברג ז"ל מקראקא, שהיה מחסידיו הראשונים של הרה"ק רבי שלמה מראדומסק ז"ע בעל "תפארת שלמה", שבעת שהיה הרה"ק רבי שלמה ז"ע באפטא אצל רבו רבינו הק' בעל "אור לשמים" ז"ע, שהיה לו, והרה"ק רבי שלמה ז"ע היה כהן, ויצק רבינו הק' ז"ע מים על ידיו קודם עלותו לדוכן לברך ברכת כהנים, הרגיש שהשפיע לו בלבבו, יראת שמים, שהרגיש זאת במשך חצי שנה.

דרכו בקודש של הרה"ק רבי שלמה מראדומסק, בעל "תפארת שלמה" ז"ע היה, שכמה פעמים בעת שבאו אליו אנשים עם פתקאות, לבקש עזר מקודש, היה נוזף בהם בחירופים וגידופים, עד כי כל השומע תצילנה אזניו, אולם הצלחה גדולה היתה לאיש הזה שהרה"ק רבי שלמה ז"ע נוף אותו, כי הצליח במסחרו ונעשה עשיר, כמה פעמים ע"פ דרך הטבע, וכמה פעמים שלא כדרך הטבע. פעם אחת בא אליו ת"ח חסיד, נגיד וגביר מפיעטרקוב, לשאול אותו עצה גדולה בענין מסחר גדול, ונתן לו הרה"ק רבי שלמה ז"ע עצה נפלאה, ע"פ הנגלות ודרך הסוחרות, והצליח מאוד, וגמר העסק, ולא היה לו פנאי לבשר וליסע בעצמו לראדומסק, לכן שלח שליח מיוחד, תלמיד חכם גדול להודיע להרה"ק רבי שלמה ז"ע שעשה כעצתו, והצליח מאד, כאשר ישאל איש בדבר ה'. ויהי כשבשיש השליח את זה להרה"ק רבי שלמה ז"ע, שמח לבו ויגל כבודו מאד. בראות השליח שבדיחא דעתיה, הרהיב עוז בנפשו, ואמר אל הרה"ק רבי שלמה ז"ע: אל יחר אף אדוני ואדרכה, מדוע כבוד קדושתו לפעמים מחרף ומגדף, הלא רואים אנו שנתן הפעם עצה טובה, ע"פ הנגלות, ונושע האיש, אי"כ ל"ל הגידופים, אם יש עצה בברכות וישועות.

השיב לו הרה"ק רבי שלמה ז"ע: "תדע שאדמו"ר הרה"ק מאיר ז"ע, בעל "אור לשמים" מאפטא, היה לו ג"כ דרך זה, ואמר בזה"ל: "האמנם כי נפשי יודעת מאד שבעולם העליון, אולי יכו אותי מכות, ע"ז שחרפתי נפשות ישראל, אבל דבר זה מוכרח הוא, ואין עצה

אחרת, ואונס רחמנא פטריה. וזה הפשט בפסוק (פר' קורח) "לא חמור אחד מהם נשאתי רק ע"י אחד מהשנים, או שהצדיק יקח ממנו פדיון, או שעכ"פ יקלל הצדיק את האיש, וז"ש משה רבינו ע"ה, כי תרתי ליתנייהו גבייהו, "לא חמור נשאתי" לא לקחתי מהם שום פדיון, וגם "לא הרעותי", היינו שלא קללתי אותם, בדיבור רע ג"כ, לכן אי אפשר לי לעשות טובה", עכ"ל. ק. וסיים הרה"ק רבי שלמה ז"ע בזה"ל: "ואני אומר כי אין שום פחד בזה הדרך, כי הוא דרך של אברהם אבינו, ומפורש בכתוב: "ואברכה מברכיך ומקללך אאר" (בראשית יב, ג), דקשה למה לא כתיב ומקללך אקלל, אלא אאר, אלא הכוונה היא, לשון אור, אור המאיר, דהקב"ה אמר לאברהם, שאפילו אותם שהוא יקלל גם כן יאיר נרם, ויאיר מזלם, מאפילה לאורה, כן דעתי", עכ"ל. בשמוע זאת השליח הנ"ל עמד מרעיד ומשתומם ויצא מן הקודש, וסיפר לכל העומדים שם את הדברים הנוראים האלו.

הרה"ק התפארת שלמה ז"ע מתלמידי רבינו אמר עליו: "איש יהודי צריך להיות תמיד מזומן. איש קדוש הוא תמיד. מזומן לכבוד עבודת הקודש, כדאיתא בתוס' קדושין (ב:). הרי את מקודשת לי, פירוש, הרי את מזומנת לי, הרי מצינו קדוש נקרא מזומן, כמו שראינו בעינינו אצל אדמו"ר הרה"ק מו"ה מאיר מאפטא ז"ע, שעשה, הסדר תיכף אחרי תפלת ערבית, ולא עשה שום הכנות מקודם, רק תיכף הלך לעשות הסדר, משום שהיה תמיד מזומן לעבודות השי"ת". (אהל שלמה ח"ב טו).

"בעת שנפטר הרב הקדוש רבינו ר' מאיר ז"ע היה בכ"ה תמוז והיה איש אחד מבשר להרב הקדוש רבי שמחה בונם מפשיסחא ז"ע הבשורה שהרב מוהר"ם נפטר לעולמו כי היה תמיד מחלוקות בין הרב הקדוש מוהר"ם לבין הרה"ק רבי ש"ב מפשיסחא כידוע, והרב הקדוש רבי שמחה בונם היה שוכב על מטתו ובעת ששמע זאת עמד ממטתו והיה מכה באצבעותיו ואמר בזה הלשון "דא מיינט מען מ'ך, ווארים ער איז דאך געווען מ'ין גאנצער רוקען האלטער" [הכוונה משמים בזה הוא עלי היות והרה"ק רבי מאיר ז"ע היה סומך אותי כל זמן חיותו בזה העולם] וכן היה שנפטר הרבי ר' בונם ז"ע בקיץ זה תיכף ב"ב אלול.

והאיש המבשר לא הוציא שנתו רח"ל כי צריך שלא יכנס איש פשוט במחלוקת של צדיקים כי אין אנו מבינים כלל כל מחלוקותיהם, כמו כאן שאחר כל המחלוקות היה זיין גאנצער רוקען האלטער [היה הוא סומכו בחייו]. ובספר "נפלאות הס"ק מראדשיץ" מסופר (בשם ספר שפתי קודש) שפעם הגיע אל הרה"ק מראדושיץ מלמד דרדקי שסבל מצער גידול בנים רח"ל, וכאשר הסתכל הרה"ק בפתקא שלו נאנח ואמר שאיננו יכול לעזור לו כי הוא רואה שזה בא לו ע"י שפגם בכבוד צדיק גדול שכבר נפטר והודה שכן היה, שהתערב במחלוקות פ"א על הרה"ק בעל "אור לשמים"

רבינו אף השאיר לנו ברכה את התפילה הידועה, הנדפסת בראש ספרו אור לשמים, אשר תלמידו התפארת שלמה היה רגיל לאומרה בכל יום, באומרו שהתפילה הזאת היא סגולה לפרנסה ולכל טוב, ובתנאי שיאמרוהו בכוונה.

רבינו השאיר אחריו דורות ישרים מבורכים, ואלו הן: בנו הרה"ק רבי ישראל מסטאשוב ז"ע, בנו ומלא מקומו הרה"ק רבי פנחס מאפטא ז"ע. בתו מרת חוה אסתר ע"ה, אשת הרה"ק רבי מנחם מנדל רובין מגלאגוב ז"ע, בן הרה"ק רבי אשר ישעיה מראפשיץ ז"ע, חתן הרה"ק מראפשיץ ז"ע. בתו מרת פייגא ע"ה, אשת הרה"ק רבי אריה לייבוש נייחויז מטאמשוב ז"ע, בן הרה"ק רבי יוסף קעזיס ז"ע אב"ד לעברטוב, מתלמידי הרבי מלובלין ז"ע, בתו מרת יוטל ע"ה, אשת הרה"ק רבי יעקב קאפיל הלוי הורביץ ז"ע, נכד בעל דודאים בשדה ז"ע.

חתנו הרה"ק רבי מנחם מנדל מגלוגוב ז"ע בנו של הרה"ק רבי אשר ישעיה מראפשיץ ז"ע. כותב בהסכמתו לספר "אור לשמים" **מפורסם** בעולם בין יראי השם ב"ה אשר ראו ושמעו דברי קדושת חותני ז"ע, שבעת יצאו הדברים מפיו הקדוש כמעט נתבטל ממצואות הגשמיות, ושכינה מדברת מתוך גרונו, וכל דבריו הק' היו מה שנשפע לו משמים בעת ההיא, כאשר שמעתי ממנו כמה וכמה פעמים, אשרי עין אשר ראו זיו הדרת אור השכינה שהיה שורה על פניו הקדושים, ואשרי אוזן ששמעו דבריו הק' היוצאים בקדושה ובטהרה, בהסכמה זו הוא גם מסביר את נימוקי קריאת הספר בשם "אור לשמים" על יסוד מה שהיה "מרגלא בפה חותני ז"ע תמיד שהאדם מחוייב שתורתו ועבודתו יהיה בבחינת אור חוזר, וימשיך עליו אור ישר, ובזה הכח יעסוק עוד בתורה ועבודה לעשות אור חוזר, ככה יהיה תמיד עבודתו. **ואכן, אור בהיר בשחקים** מאיר מבין השיטין של הספר באור שמימי "שבודאי בדברי קדשו האלה יאיר כל איש נשמתו הנקראת שמים", וכעדות הרה"ק רבי חיים אבד"ק צאנז ז"ע בעל ה"דברי חיים" בהסכמתו על ספרי דברי רב הגאון החסיד אדמו"ר האבד"ק אפטא וכו' - כי הוא מתוק לחיך, מלבד דברים העומדים ברומו של עולם הנרמזים בו, אשר אין לי עסק בנסתרות, אבל הוא כתפוחי זהב אשר התנוצצות הקדושות מתנוסס כאבני נזר במשכיות, אשר גם שכל אדם יתראה אשר טמון בתוכו, וגלל חיבת הקודש פנימיות דברות, ולאיש אשר חלק לו ה' תבונה, יבין את אשר במחוג יחוה.

רבינו קובע כי המעלה העליונה לזכות לשלימות היא באמצעות לימוד התורה, ועל כך אמרו ז"ל: ותלמוד תורה כנגד כולם (פאה א, א) כי גם אם ניתן להשיג גדולה וממשלה ע"י עובדין טבין שעושה להשי"ת, הרי מה שמשיג ע"י התורה היא גדולה יותר מכולם, והוא שנאמר: ותהי ראשית ממלכתו בבל (בראשית י, י) ראשית של המלוכה בבל, ע"י תלמוד בבלי.

וארך עוד זוכה שמשיג חיים ארוכים, עוד: וארך לשון ארוכה ומרפא. שזוכה להמשיך רפואה בעולם, ועוד יכול להמשיך רחמים בעולם, מיום שכולו ארוך". (נצבים קז, א)

מובא באור לשמים פ' בהר "כאשר שמעתי בשם רבינו האלקי מו"ה אלימלך צוק"ל שערב ש"ק הוא בחינת ערב יום הכיפורים" ובספר "דברי יצחק" להגה"צ רבי יצחק אייזיק מסוואליוע צוק"ל (אות לד) מביא בשם רבינו שמי שקוצץ הצפרנים בע"ש, וגומר הפרשה שמות קודם חצות אז הוא מובטח שלא יבוא בכל השבוע לידי עבירות חמורות ח"ו, עכ"ל. **אמנם** נתונה היתה דאגת הצדיק, להמשיך "מחילה וסליחה וכפרה לישראל וכן לגרש כל החיצונים שלא יאחזו בהקדושה" אך אין די בהתעוררות זו לפעול רק בעולמות העליונים, אלא החובה המוטלת עליו היא "לחבר ולקשר עולמות התחתונים עם העולמות העליונים, ולהמשיך לטוב לעולם הזה".

וכך הוא מפרש את הכתוב: ועשית כפורת זהב טהור (שמות כה, יז) "אם רצונך להמשיך מחילה וסליחה וכפרה לישראל - זהב טהור, תראה להמשיך להם השפעות טובות". יסוד זה בנוי על תורת רבו הגדול החוזה הק' מלובלין ז"ע.

גם כאן מדגיש הוא את תורת רבו "וכאשר שמעתי מכ"ק אדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה פירוש: שולחן בצפון שצפון כדברינו הנ"ל, אם רצונך להמשיך כפרה לישראל, תראה להמשיך להם כל טוב, וזה: יכפר עליכם לשון כיפורי זהב, לטהר אתכם מכל חטאתיכם זה קאי על העולמות העליונים לטהרם, ולגרש מאתם הקליפות שלא יאחזו בקדושה"

כפרתם של ישראל וטהרתם שלובה בהמשכת צרכיהם הגשמיים, ושיא העבודה ביום הקדוש לישראל: כי ביום הזה יכפר עליכם וגו', קשורה בהתעוררות של השפעות טובות, כי כפרה הוא מלשון כפורת זהב, כך שרוחניות וגשמיות חוברות זו לזו ללא סתירה, ורק בשילובם אל יחסר המזג נשלמת העבודה: לפני ה' תטהרו. ללמדך, כי טהרתם של ישראל היא מילוי וסיפוק צרכיהם לטוב להם כל הימים.

תורת השלימות זו שזורה בכל דבריו, איחוד עליונים ותחתונים, שלימות רוחנית וגשמית, כשאחת משלימה וממלאת את רעותה, ללא כל סתירה, כי אם אדרבה וכמובא לעיל מה שכתב בשם רבו.

וכן קובע ה"אור לשמים" (פרשת לך יג, ב ד"ה אמרי נא אחותי את) קיום גופי תורה דורש הרחבה גדולה ונימוקו עמו: "הגם שאדם יכול לצמצם עצמו ללמוד תורה מעוני ח"ו, אבל מקיום התורה מהצורך לשפע טובה, כי יש כמה מצות שאנו צריכים לפזר מעות עליהם, כמו עשיית סוכה ולולב ואתרוג ודומיהן, וכמו כן מצינו שהשי"ת ב"ה נתן לנו מקודם מן לאכול, ואחר כך נתן לנו התורה הקדושה וכו', וזהו פירוש: ותצב אחותי (שמות ב) אחותי נקראת

התורה כדאיתא, דהיינו שיש קיום והעמדה לתורה מרחוק על ידי שהשי"ת ב"ה ישפיע לנו שפע ופרנסה, ומרחוק נקראה פרנסה, כמו שנאמר: ממרחק תביא לחמה (משלי לא), ולזה נקרא פרנסה ממרחק, שבא ממקום רחוק וגבוה וכו' לדעה שהשי"ת ב"ה ישפיע לנו שפע, כדי שיהיה התחברות ודביקות בין ישראל ויתאחדו עצמם לעבודתו ית"ש".

וכאן באה הפיסקא החריפה ברמז המשך הכתוב (שמות שם) מה יעשה לו "כי כשיש ח"ו איזה חסרון לישראל, אזי יש גם כן חסרון למעלה באדם עליון כביכול, כי בכל צרתם לו צר ח"ו, וזהו פירוש: מה יעשה לו - דהיינו מה שהשי"ת ב"ה יתן לנו כל טוב ויושלם חסרונו, יושלם גם כן חסרון למעלה" כלומר, אותה השפעה עבורנו, היא למעשה נוגעת בגבתי מרומים, כך שכביכול העשייה למטה פועלת למעלה, באופן שטובתם של ישראל היא בעצם נחת רוח לו ית', ולפיכך חוזר הוא ושונה יסוד זה של הצורך החיוני שיושפע לישראל כל טוב.

וכך מאיר הוא עינינו בהבנת מאמר תמוה בזוהר הקדוש (ח"א בהקדמה יג, ב) על הכתוב: נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (בראשית א, כו) בצלמנו עתירי, כדמותנו מסכני, כך שצלם מסמל עשירות, ואילו דמות רומזת על עניות, וכאן שואל הוא למה בבריאת האדם עצמו נאמר רק: ויברא אלקים את האדם בצלמו (שם, כז) ואילו דמות לא נזכר כלל? התשובה היא בהתאם ליסוד המוצק שלו, כי על אף שבמחשבת הבריאה כלולים שני הסוגים - עשירים ועניים, הרי למעשה מהראוי לישראל שיהיו עשירים, ולא יחסר להם מאומה, וכלשונו הטהור "כי מחוייב להיות לישראל כל טוב, והעניות יהיה רק במחשבה כדמיון"

ביאורו זה מבוסס אף הוא על מה שקיבל מרבו "ששמעתי מכ"ק אדמו"ר מו"ה יעקב יצחק זצלה"ה מלובלין בפירוש הגמרא (חגיגה ט) יאה עניותא ליהודאי כי ברזא סומקא לסוסיא חיורא, ופירש הוא ז"ל דהיינו בעת שמוליכין הסוס למכירה, אז נותנין הרסן בחכו ומקשטין הסוס ליפותו שיקפצו עליו זביני, אבל בעת שעומד בביתו אז מסירין ממנו הרסן וקושרין אותו באבוס ונותנין לו תבן ומספוא לאכול, וזה שדימתה הגמרא העניות לישראל כסוס, דהיינו בעיני כל האומות נהיה נראין כעניים, כדי שלא יקטרגו עלינו, אבל בביתנו דיהיה לנו כל טוב, כמו המשל של סוס" (פרשת בראשית ז, ב ד"ה ויאמר אלקים) **כלומר**, העניות היא רק למראית עין, כי למעשה בדין הוא שיושפע לישראל כל טוב, כך שהעשירות היא זו שצריכה להיות נחלתם, ולפיכך נברא האדם בצלם בלבד, שהוא רומז על

העשירות, בעוד שהעניות היא רק כלפי חוץ, בדמיון ובמחשבה בכדי שלא יקטרגו האומות עלינו.

רבינו קובע (שם בלק פז, ב סוף ד"ה א-ל מוציאם ממצרים) כי ימי בין המצרים הם ימים קדושים והימים האלו מסוגלים מאד לתשובה" ובנוסף הם מסוגלים לפרנסה, "כי הם כ"א יום כמנין אהיה סוד התשובה", ומצפון זהב יאתה, וכך נרמז בחז"ל (בבא מציעא יד) ומאימתי הוי חזקה מכי דיש אמצרי. והרי זה רמז נפלא, כי רמזו בזה על השם הקדוש שעל ידו נמשכת ההשפעה ש-ד, י ואחד

מזל"א טבא וגדיא יאה
 להרה"ח ר' ניסן גרינוולד שליט"א
ולאביו החשוב הרב החסיד ר' יוסף חיים גרינוולד שליט"א
 ולחותנו החשוב הרה"ג ר' שלמה ויזל שליט"א
 מג"ש בישיבה לצעירים דחסידי בעלזא טלז-סטון
לרגל ארוסי בנו-נכדם הבה"ח המופלג בתו"ש דוד שמואל צבי נ"ו
 עב"ג הכלה החשובה תח"ח בת הרה"ח ר' שלמה יהודה מנדלוביץ שליט"א
ולסבים החשובים של הכלה תח"י
 הרב החסיד ר' אברהם מנדלוביץ שליט"א
 והרה"ג ר' משה אהרן ברנשטיין שליט"א
 יה"ד שיעלה הזיווג יפה לשם לתפארת ולתהלה דורות ישרים מבורכים בבנין עדי עד ותרוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונורא מעליא לאוריטש"א

ונימוקו עמו, כי בגאולת מצרים נזקקו לסבול יסורים "מחמת שלא היה להם עדיין תורה ומצות, אבל עתה יש לנו תורה ומצות, תהיה הגאולה מתוך עושר ומרוב כל". (בהעלותך עז, ב ד"ה ותקעו בהן)

לא בכדי מסביר הוא את דבריהם ז"ל (שבת פט, ב) שהגאולה תהיה בזכות יצחק אבינו ע"ה שימליץ טוב על ישראל קדושים, שהרי נאמר: ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע (ירמיה ל)

"וכמו שהגלות התחילה מצפון כמו שנאמר (שם א) מצפון תפתח הרעה כמו כן, ממנו יושע, והגאולה

הצירופים הוא דיש "זה מכי דיש אמצרי, שממשיך פרנסה ושפע ממי שדי בברכותיו אמצרי לימי המצרים שהם מסוגלים לזה".

כללא כייל לן רבינו, על יסוד דבריהם ז"ל (תנא דבי אליהו זוטא פרק יד) שהגאולה המצופה במהרה תהיה "מתוך גדולה ונחת".

וכתב החפץ חיים זי"ע [פתיחה עשין ע"ז] שבפסוק של "ומקדשי תיראו" יש על כל אחד ואחד ציווי מפורש מהתורה לירא מהקב"ה ששוכן בתוך בית המדרש, "ולכן אסור לדבר שיחות חולין ודברים בטלים בבית המדרש" "ולא מועיל שום תנאי בענין זה". כמבואר בשלחן ערוך (או"ח סי קנ"א)

לעילוי האשה החשובה מרת געלא ע"ה בת הרב החסיד ר' משה ז"ל
אשת הנדיב הנכבד הבלתי נשכח הרב החסיד המפו"ר ר' אליעזר ראזען ז"ל
נפטרה כ"א תמוז הונצחה ע"י מוקירי זכרו

לעילוי נשמת הרב החסיד ר' יהודה פרנקל ז"ל
בן הרב החסיד ר' יצחק ז"ל
נלב"ע כ"ז תמוז תשנ"ה
הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמת הגה"ח ר' חיים יוסף וולדמאן ז"ל
בן הרב החסיד ר' ישכר דוב ז"ל
נלב"ע כ"א תמוז תשס"ב
הונצח ע"י אחיו הרב החסיד ר' שלמה שליט"א

"התחזקות יומית" דברי חיווק והדרכה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במערכת אוצרות בעלזא" שמעו ותחי נפשכם בארה"ק 02-3011614 בארה"ב 1605-3131771

לעילוי נשמת
 הרה"ג ר' יצחק דוד פריעדמאן ז"ל
 בן הרה"ח ר' חיים יחזקאל ז"ל
 זוגתו האשה החשובה מרת רחל ע"ה
 בת הרה"ח ר' שלמה ז"ל

לעילוי נשמת
 האשה החשובה מרת גיטל עלקא ע"ה
 בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל
 נפטרה ב' אייר תשע"ח
 תנצב"ה
 הונצחו ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
 הרה"ח ר' צבי אליהו שטראוס ז"ל
 בן הרה"ח ר' ליפא יו"ט ז"ל
 נלב"ע י"ח טבת תשע"ד
 תנצב"ה

לעילוי נשמת
 הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל
 בן הרה"ח ר' דוד רובינשטיין ז"ל
 ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת צפורה מרים ע"ה
 בת הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל
 תנצב"ה

לעילוי נשמת
 הרה"ח ר' דוד יוסף אונגר ז"ל
 בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל
 ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה
 בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל
 תנצב"ה

לעילוי נשמת
 הרב החסיד המפו"ר פרץ שטראסבורג ז"ל
 בן הרה"ח ר' יחזקאל ז"ל
 זוגתו האשה החשובה מרת יהודית ע"ה
 בת החבר ר' יוסף ז"ל
 הונצח ע"י בנו הנדיב הנכבד הרה"ח ר' יוסף שטראסבורג שליט"א

לעילוי נשמת
 העסקן המפו"ר הרב החסיד ר' יואל בן ציון פרקש ז"ל
 בן הרב החסיד ר' צבי ז"ל
 נלב"ע ט' אדר תש"פ
 הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו
 תנצב"ה

לעילוי נשמת
 הרה"ח ר' יחיאל אויש ז"ל
 בן הרה"ח ר' בנימין זאב ז"ל
 נלב"ע י"ב תשרי תשס"ו תנצב"ה
 זוגתו האשה החשובה מרת שפרה ע"ה
 בת הרה"ח ר' יוסף שאול ז"ל

לעילוי נשמת
 הרב החסיד המפו"ר יצחק ווייס ז"ל
 בן הרה"ח ר' משה ז"ל
 נלב"ע ל' מרחשון תשפ"ג
 הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
 הרב החסיד המפו"ר מנחם שמואל חיים ז"ל
 בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל
 זוג האשה החשובה מרת יוטל פריעדמאן ע"ה
 בת הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל
 הונצחו ע"י המשפחה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
 הרה"ג ר' אברהם אליהו איינהורן ז"ל
 בן הרה"ח ר' שלמה יוסף חכהן ע"ה
 זוגתו האשה החשובה מרת נחמה ע"ה
 בת הרה"ח ר' אליו ז"ל
 הונצחו ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
 האשה החשובה מרת רבקה פיגלא איגל ע"ה
 בת הגה"ח ר' שמחה בונם בוים ז"ל
 הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו
 תנצב"ה

לעילוי נשמת
 הרה"ח ר' מנחם מנדל ז"ל
 בן הרה"ח ר' ישראל וועטנשטיין ז"ל
 נלב"ע ל"ו אדר תשע"ג
 הונצח ע"י בנו הרה"ח דומ"ץ דקדושתו הק' גבעת זאב

לעילוי נשמת
 הרה"ג ר' יהודה זיגלמן ז"ל
 בן הרה"ח ר' נחמן ז"ל
 זוגתו האשה החשובה מרת אסתר ע"ה
 בת הרה"ח ר' משה יהודה ז"ל
 הונצחו ע"י בנו הרה"ח ר' ישראל זיגלמן שליט"א

לעילוי נשמת
 האשה החשובה מרת ברכה ע"ה
 בת הרב החסיד ר' דוד מנשה זינגער ז"ל
 זוגתו האשה החשובה מרת אסתר ע"ה
 הרב החסיד המפו"ר ר' משה ביגלאיזאן שליט"א
 נפטרה בשב"ח תמוז תשפ"ג
 הונצחו ע"י ביה"ח ותחיה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
 הרה"ח המפו"ר מנחם אליעזר אסטרייכער ז"ל
 בן הרה"ח ר' יצחק שמעון ז"ל
 זוגתו האשה החשובה מרת מלכה אסטרייכער ע"ה
 בת הרה"ח ר' יחזקאל שרגא ז"ל
 הונצחו ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת
 הרה"ג ר' הונתן בנימין קליין ז"ל
 בן הגה"ח ר' ישראל ז"ל
 נלב"ע ביום שב"ק ו' שבט תשפ"ב
 תנצב"ה

לעילוי נשמת
 האשה החשובה מרת מלכה ע"ה בת שיבלחט"א
 הרה"ח ר' יהודה שליט"א
 נלב"ע ל' ניסן תשע"ו
 הונצח ע"י אביה הרה"ח ר' יהודה איינהורן שליט"א

לעילוי נשמת
 הרה"ח ר' ישכר דוב יעקובוביץ ז"ל
 בהג"צ נאבי ווארקעס רבי שמעון יחזקאל זוקל ולע"נ יעקב צבי ז"ל
 בן הרה"ח ר' נתן בנימין ז"ל
 ולע"נ האשה החשובה מרת הענוג' ע"ה
 בת הרה"ח ר' יוסף מאיר ז"ל

לעילוי נשמת
 הרה"ג ר' פנחס מאיר גאנצפריד ז"ל
 בן הרב החסיד ר' אליעזר דוד ז"ל
 נלב"ע י"ד כסלו תשע"ד
 הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו